

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum

Cahier 2023-15

De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel in 2021

Aantal en kenmerken

Cahier 2023-15

De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel in 2021

Aantal en kenmerken

M.H. Nagtegaal
T. van den Broek

m.m.v.:
E.A.E. Fechner
C.A. Anvelink
T. de Ruiter
T. Varkevisser

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Inleiding	9
1.1	Aanleiding en achtergrond onderzoek	9
1.1.1	Wet langdurig toezicht	9
1.1.2	Doelgroepen GVM	10
1.1.3	Tenuitvoerlegging GVM	10
1.2	Onderzoeksvragen en methoden	12
1.2.1	Onderzoeksvragen	12
1.2.2	Methode	13
1.3	Leeswijzer	14
2	Opleggingen van de GVM's	15
2.1	Prevalentie	15
2.2	Een terugblik naar 2018-2020	16
2.2.1	GVM in eerste aanleg en in hoger beroep	17
2.2.2	Geen GVM in eerste aanleg, wel GVM in hoger beroep	17
2.2.3	Wel GVM in eerste aanleg, geen GVM in hoger beroep	21
2.3	De GVM in 2021	22
2.3.1	Prevalentie	22
2.3.2	Arrondissementen	22
2.3.3	Bereik doelgroepen	23
2.3.4	Delicten	24
2.3.5	Gecombineerde straffen en maatregelen	26
2.3.6	Vorderingen, standpunten en adviezen	30
2.3.7	Argumentatie ter oplegging GVM	36
2.3.8	Verdieping van de doelgroepen	41
2.3.9	Tenuitvoerlegging GVM	44
3	Conclusies	45
3.1	Inleidend	45
3.2	Beantwoording onderzoeksvragen	45
3.3	Conclusie	47
3.4	Beperkingen onderzoek	47
	Summary	48
	Literatuur	52
	Uitspraken tot GVM	53
Bijlage 1	Klankbordgroep	56

Samenvatting

Achtergrond

Met de Wet langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking (Wlt) is het mogelijk geworden langduriger en onder bepaalde voorwaarden levenslang toezicht te houden op personen die wegens een ernstig gewelds- of zedendelict zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf en/of een maatregel terbeschikkingstelling (tbs). De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel (GVM) is één van de drie onderdelen van de Wlt en geldt vanaf 1 januari 2018. Met deze zelfstandige toezichtmaatregel kan toezicht worden gehouden na afloop van een gevangenisstraf en/of tbs-maatregel. Aan de GVM kunnen voorwaarden worden verbonden waaraan de betrokkene zich moet houden, bijvoorbeeld een verplichte behandeling, locatie- of gebiedsverbod of een verbod om Nederland te verlaten. De reclassering is de toezichthoudende partij. De GVM is volgens de wetgever bij uitstek geschikt voor personen aan wie een variant van de tbs-maatregel is opgelegd die bij wet een maximale duur kent: de tbs met voorwaarden (maximaal negen jaar) en de gemaximeerde tbs-maatregel (maximaal vier jaar). Tevens zijn potentieel uitreizende zedendelinquenten, verdachten die het pro Justitia (pJ)-onderzoek weigeren en personen veroordeeld voor een terroristisch misdrijf genoemd als doelgroep. Het WODC monitort het aantal opleggingen en kenmerken van de GVM in de eerste vijf jaar: 2018 tot en met 2022. De cijfers over de GVM zijn elk jaar enigszins aan verandering onderhevig, omdat er uitspraken in hoger beroep bijkomen. Dit rapport blikt terug op de cijfers over de GVM's uit 2018 tot en met 2020 en laat de resultaten van de nieuwe opleggingen tot de GVM in 2021 zien.

Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het huidige rapport is het terugblikken op de cijfers over de GVM uit 2018 tot en met 2020 en het geven van informatie over de GVM in 2021. De onderzoeksvragen gaan over het aantal opleggingen, kenmerken van de opleggingen, adviezen van de reclassering en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) en de argumentatie van de rechtbanken en hoven. Ook zijn er inmiddels enkele uitspraken over de tenuitvoerlegging van de GVM.

Methode

In het huidige rapport is gekeken naar de uitspraken over GVM's in 2021. Het betreft twee typen zaken: 1) een terugblik op zaken die in 2018 tot en met 2020 door de rechtbanken zijn afgedaan en waarin in 2021 in hoger beroep en/of cassatie een uitspraak is geweest, 2) nieuwe zaken waarin de rechtbanken in 2021 een GVM hebben opgelegd en er in 2021 (nog) geen hoger beroep is. Verder is voor de kenmerken van de GVM's in 2021 telkens een vergelijking gemaakt met de GVM's die in 2018 tot en met 2020 in eerste aanleg en/of hoger beroep zijn afgedaan. Er is gezocht naar uitspraken over een GVM in 2021 via de openbare zoekmachine op rechtspraak.nl, het e-archief van de Raad voor de Rechtspraak (RvdR), via de afdeling Statistische Informatie en Beleidsanalyse (SIBa) en middels afstemming met het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), die de opleggingen en tenuitvoerleggingen van de GVM monitort. Tot slot zijn de GVM's uit 2018 tot en met 2020 via

rechtspraak.nl en het e-archief van de RvdR opgezocht om te zien of er nog uitspraken in hoger beroep dan wel cassatie waren.

Resultaten

Prevalentie

In het huidige onderzoek zijn in totaal 99 uitspraken over GVM's gevonden: 17 uitspraken in hoger beroep over zaken met een startjaar in 2018-2020, 81 opleggingen van de GVM in eerste aanleg in 2021 en 1 uitspraak in eerste aanleg over 2020. In de eerste vier jaar van de Wlt zijn daarmee totaal 146 GVM's opgelegd: 1 keer in 2018, 20 keer in 2019, 44 keer in 2020 en 81 keer in 2021. De meeste zaken in 2018 tot en met 2020 zijn alleen in eerste aanleg afgedaan (57%) en een kleiner deel ook in hoger beroep (41%) of in cassatie (1%). 2021 is hierin nog niet meegenomen, omdat van dat jaar alleen de uitspraken in eerste aanleg in het huidige rapport worden besproken.

De meeste GVM's in 2021 zijn opgelegd door de rechtbank Rotterdam, gevolgd door de rechtbanken Gelderland, Den Haag, Midden-Nederland, en Limburg. Rechtbank Oost-Brabant heeft als enige rechtbank nog geen onherroepelijke GVM opgelegd. Als wordt gekeken naar de werk- en rechtsgebieden van de vier hoven die Nederland telt, is te zien dat de regio Noord-Oost Nederland (de rechtbanken Gelderland, Midden-Nederland, Noord-Nederland en Overijssel, en hof Arnhem-Leeuwarden) de meeste GVM's heeft opgelegd, dit zijn er 66. In de regio Zuid-Holland (de rechtbanken Den Haag, Rotterdam en hof Den Haag) zijn 48 GVM's opgelegd. In de regio's Zuid-Nederland en Noord-Nederland zijn de minste GVM's opgelegd: 19 respectievelijk 14.

Bereik doelgroepen

De GVM is in 2021 10 keer opgelegd aan een weigerende verdachte en 1 keer aan een ontkennende verdachte. Daarnaast is de GVM in 2021 opgelegd aan 8 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf en 17 potentieel uitreizende zedendelinquenten. Procentueel gezien is vooral het aantal GVM's aan weigerende verdachten in 2021 sterk gedaald ten opzichte van de eerdere jaren. In 2021 is de GVM 29 keer is gecombineerd met een tbs met voorwaarden en 4 keer met een gemaximeerde tbs-maatregel. Het bereik van de doelgroepen kan overlappen, deze GVM's zijn niet op te tellen.

Combinatiestraf

De GVM kan alleen worden opgelegd als deze wordt gecombineerd met ofwel een gevangenisstraf ofwel een tbs-maatregel. Daarnaast kunnen andere sancties worden opgelegd. De GVM's in 2021 zijn vrijwel even vaak gecombineerd met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf (42 keer, 52%) als met een tbs-maatregel (39 keer, 48%). In 2019 werden minder GVM's gecombineerd met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf (30%), in 2020 juist meer (56%). In geval van de combinatie van de GVM met een tbs-maatregel is dit veelal een tbs met voorwaarden (74%), en minder vaak een ongemaximeerde tbs-maatregel (15%) of een gemaximeerde tbs-maatregel (10%; percentages van de tbs-maatregel). In vergelijking met 2019 en 2020 is de GVM in 2021 procentueel gezien veel minder vaak gecombineerd met een ongemaximeerde tbs-maatregel met verpleging (35% in 2019, 7% in 2021;

percentages van het totaal aantal zaken). Dit resultaat suggereert dat de rechters de wet in 2021 vaker toepassen op de manier waarop de wetgever deze heeft bedoeld dan in de jaren daarvoor, aangezien een combinatie van de GVM met een ongemaximeerde tbs-maatregel minder voor de hand ligt.

Drieëndertig keer wordt de GVM naast een tbs-maatregel of onvoorwaardelijke gevangenisstraf ook gecombineerd met een andere afdoening zoals (onder meer) een deels voorwaardelijke gevangenisstraf, een vrijheidsbeperkende maatregel (art. 38v Wetboek van Strafrecht [Sr]), of de tenuitvoerlegging van een eerder opgelegde voorwaardelijk gevangenisstraf.

Indexdelicten

Bij de 81 veroordeelden tot een GVM in 2021 zijn 246 indexdelicten bewezenverklaard, gemiddeld 3,04 delicten per veroordeelde. Er is ook onderscheid gemaakt naar drie categorieën delicten, te weten geweldsdelicten, zedendelicten of levensdelicten. Hoewel combinaties van feiten ook voorkwamen, zijn alle delinquenten met zedendelicten eerst als zedendelinquent geïnclassificeerd. Daarna zijn de andere delicten ingedeeld. Tweeëntwintig veroordeelden pleegden één of meerdere zedendelicten (27%), 17 personen pleegden één of meer levensdelicten (21%) en 42 veroordeelden pleegden één of meerdere geweldsdelicten (52%). Ten opzichte van 2020 is het aandeel geweldsdelinquenten flink gestegen van 27% in 2020 naar 52% in 2021, en het aantal levensdelicten gedaald van 39% in 2020 naar 21% in 2021. Het aandeel zedendelinquenten is gedaald van 34% in 2020 naar 27% in 2021.

Vordering en advisering

In 2021 vordert de officier van justitie (OvJ) in 61 van de 81 zaken een GVM. In 2 zaken vordert de OvJ subsidiair een GVM. In 12 zaken legt de rechter de GVM ambtshalve op. De verdediging pleit in 2021 in 6 zaken tot oplegging van een GVM, en spreekt zich in 8 zaken expliciet uit tegen oplegging van een GVM. De reclassering brengt in 71 zaken een advies uit. De reclassering adviseert in 41 zaken tot oplegging van een GVM. In 3 zaken spreekt de reclassering zich expliciet uit tegen oplegging van een GVM. In 27 zaken is er wel een rapport gevonden, maar is het advies niet geciteerd in het vonnis. Tot slot brengt het NIFP in 60 zaken een advies uit, en adviseert in 19 zaken een GVM op te leggen.

Onderbouwing rechters

De rechters onderbouwen de oplegging van een GVM het vaakst met een verwijzing naar de eindigheid van de gemaximeerde tbs-maatregel, de tbs met voorwaarden en/of de onvoorwaardelijke gevangenisstraf. De rechter acht het noodzakelijk dat ook na afloop van deze maatregelen en straf voorwaarden gesteld kunnen worden, als behandeling op dat moment (nog) nodig wordt geacht, en tevens ter voorkoming van recidive. Ook speelt mee dat er verschillende keren complexe problematiek wordt vastgesteld, die langdurig moet worden behandeld. Bij de beslissing tot de GVM noemt de rechter veelvuldig dat hij de adviezen van de reclassering en het NIFP meeneemt in de argumentatie om een GVM op te leggen. In een aantal zaken gebruikt de rechter het argument dat een GVM noodzakelijk is vanwege het risico dat de veroordeelde de v.i.-periode zal uitzitten, waardoor de veroordeelde vrij kan komen zonder voorwaarden (zogenaemde calculerende veroordeelden).

Conclusies

In 2021 is het aantal opleggingen van de GVM in vergelijking met eerdere jaren verder gestegen, naar 81. Dit zijn alle nog uitspraken in eerste aanleg, na afronding van eventueel hoger beroep of cassatie kan dit aantal veranderen. Procentueel gezien zijn in vergelijking met de eerdere jaren vooral minder GVM's opgelegd aan weigerende verdachten. De andere doelgroepen zijn procentueel gezien ongeveer even vaak bereikt (uitreizende zedendelinquenten en terroristen). Het aantal GVM's gecombineerd met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf neemt licht toe, terwijl het aantal GVM's gecombineerd met een tbs-maatregel licht afneemt. Het aantal adviezen van het NIFP tot een GVM is toegenomen ten opzichte van de eerdere jaren, terwijl het aantal zaken waarin de reclassering de oplegging van de GVM adviseert, in 2021 ten opzichte van 2020 juist is gedaald.

Beperkingen onderzoek

Bij alle cijfers geldt dat alleen uitspraken in eerste aanleg en in hoger beroep van opleggingen tot een GVM zijn gebruikt en de vorderingen, standpunten en adviezen vanuit die bron zijn overgenomen. Er zijn dus geen reclasserings- of NIFP-rapporten ingezien. Ook is het mogelijk dat, ondanks de grondige zoektocht, niet alle GVM's in beeld zijn gekomen. Dit kan voorkomen als niet alle uitspraken over een GVM in de onderzochte bronnen zijn gezet/gepubliceerd.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond onderzoek

Met de Wet langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking (Wlt) is het mogelijk geworden langduriger en onder bepaalde voorwaarden levenslang toezicht te houden op een subgroep van justitiabelen. Het gaat om personen die wegens een ernstig gewelds- of zedendelict zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf en/of een maatregel terbeschikkingstelling (tbs-maatregel). De wet is volledig van kracht geworden op 1 januari 2018 en het WODC monitort op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid de jaarlijkse toepassingen van de eerste vijf jaar van de Wlt (tot en met 2022).¹

1.1.1 *Wet langdurig toezicht*

Met de Wlt zijn drie veranderingen doorgevoerd in het Wetboek van Strafrecht (Sr) en van Strafvordering (Sv). De eerste wijziging betreft het laten vervallen van de maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging van het bevel tot verpleging bij tbs-gestelden (VB). Deze kan daarmee langer dan de voorheen maximale termijn van negen jaar duren. De tweede wijziging is het gelijktrekken en onder voorwaarden verlengen van de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) van gedetineerden in het gevangeniswezen. De derde maatregel, die hier centraal staat, is de Gedragsbeïnvloedende en Vrijheidsbeperkende Maatregel (GVM), een zelfstandige toezichtmaatregel voor daders van ernstige gewelds- en zedendelicten. Aan de GVM kunnen voorwaarden worden verbonden waaraan de betrokkene zich moet houden, bijvoorbeeld een verplichte behandeling, locatie- of gebiedsverbod of een verbod om Nederland te verlaten. De reclassering is de toezichthoudende partij. Meer informatie over de GVM is te vinden in het rapport over de beleidstheorie achter de Wlt (Nagtegaal, 2020).

De GVM kan worden opgelegd in drie gevallen, bij gelijktijdige oplegging van: 1) een tbs-maatregel, 2) een (deels) voorwaardelijke gevangenisstraf van vier jaar of meer,² en 3) een gevangenisstraf wegens (voorbereiding of vergemakkelijking tot) een terroristisch misdrijf dan wel verschillende andere delicten, die niet altijd gericht zijn tegen of gevaar veroorzaken voor de onaantastbaarheid van het lichaam en/of strafbaar gedrag waar de strafdreiging ook korter kan zijn dan vier jaar (art. 38z lid 1-3 Sr). Per 1 januari 2023 is het terroristische misdrijf of het misdrijf ter voorbereiding of vergemakkelijking van een terroristisch misdrijf aan de wet toegevoegd (*Staatsblad*, 2022a, 2022b). Echter, ook voor die tijd was het mogelijk om een GVM op te leggen in geval van een dergelijk misdrijf, omdat deze ook toen al paste binnen de definitie van een ernstig delict, en dit gebeurde ook: zes keer in zaken die in 2020 in eerste aanleg zijn afgedaan. Als de OvJ een GVM vordert, dient hij daarbij een reclasseringsadvies te overleggen (art. 38z lid 2 Sr). Dit hoeft overigens geen advies tot de oplegging van een GVM te zijn (een positief advies), het kan ook

¹ In overeenstemming met het onderzoeksprogramma dat voor de evaluatie van de Wlt is geschreven (Nagtegaal, 2020a). De eerste drie jaren van de monitoring zijn reeds beschreven (Nagtegaal, 2021, 2022). Nadere achtergrond bij de Wlt en/of de GVM is eveneens in die rapporten te vinden en in de analyse van de beleidstheorie (Nagtegaal, 2020b).

² Over het verduidelijken van de toepassing van de GVM bij een deels voorwaardelijke gevangenisstraf wordt momenteel (voorjaar 2023) nagedacht. Mogelijk gaat dit mee in het wetsvoorstel Innovatiewet Strafvordering.

een negatief advies zijn. Als de rechtbank of het hof ambtshalve overgaat tot oplegging van de GVM, is het niet noodzakelijk dat er een reclasseringsadvies is.³

1.1.2 *Doelgroepen GVM*

De wetgever acht de GVM bij uitstek geschikt voor personen aan wie een tbs-maatregel is opgelegd die bij wet een maximale duur kent. Dit zijn de tbs met voorwaarden (maximaal negen jaar) en de gemaximeerde tbs-maatregel (maximaal vier jaar). Daarnaast verwacht de wetgever dat de GVM een bijdrage kan leveren aan de problematiek van daders van zedendelicten tegen minderjarige slachtoffers die potentieel zouden kunnen uitreizen naar het buitenland om daar nieuwe slachtoffers te maken (bij het ministerie bekend als: potentieel uitreizende zedendelinquenten), bij verdachten die het pro Justitia (pJ)-onderzoek weigeren en bij personen veroordeeld voor een terroristisch misdrijf (voor de achtergronden hierbij, zie Nagtegaal, 2020a). De eerste monitorresultaten lieten zien dat de GVM in 2018 en 2019 nog maar beperkt was opgelegd, totaal 16 keer, waardoor de beoogde doelgroepen ook niet vaak werden bereikt (Nagtegaal, 2021). Hieronder waren twee veroordeelden met een tbs met voorwaarden, vijf met een gemaximeerde tbs, vier potentieel uitreizende zedendelinquenten en één weigerende verdachte. Geen van deze GVM's betrof een veroordeelde voor een terroristisch misdrijf. Overigens kunnen kenmerken overlappen, bijvoorbeeld een weigerende verdachte met een zedendelict tegen minderjarigen, dit betreft geen unieke zaken. In het tweede monitorrapport bleek dat het aantal opleggingen van de GVM in 2020 flink was toegenomen en met 46 GVM's ruim uitsteeg boven de verwachtingen (Nagtegaal, 2022; Drost et al., 2016). Daarmee werden ook de genoemde doelgroepen vaker bereikt: dertien veroordeelden met een tbs met voorwaarden, twee met een gemaximeerde tbs, tien potentieel uitreizende zedendelinquenten, dertien weigerende verdachten en zes justitiabelen veroordeeld tot een terroristisch misdrijf.

1.1.3 *Tenuitvoerlegging GVM*

Zoals uiteengezet in box 1.1 hieronder, kan de GVM alleen ten uitvoer worden gelegd op vordering van de officier van justitie (OvJ) en het geven van het bevel daartoe van de rechter. Deze toezichtmaatregel verloopt daarmee via een unieke tweetrapsraket, die in het strafrecht verder niet voorkomt.

Aan het einde van de gecombineerde straf en/of maatregel wordt door het OM besloten of zij al dan niet de tenuitvoerlegging van de GVM zal vorderen. De vordering van het OM tot tenuitvoerlegging van de GVM moet uiterlijk dertig dagen voor de beëindiging van de tbs-maatregel, dan wel de (verlengde) proeftijd, dan wel de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf (als er geen sprake is van v.i.) worden ingediend (art. 6:6:23a lid 1 Sv).⁴

³ *Kamerstukken I* 2015/2016, 33 816, nr. D en hof Den Haag (ECLI:NL:GHDHA:2019:3205). In het arrest van de Hoge Raad op 1 juni 2021 is deze zienswijze bevestigd (ECLI:NL:HR:2021:770).

⁴ Het OM is in een later ingediende vordering niettemin ontvankelijk indien het aannemelijk maakt dat dit noodzakelijk is ter voorkoming van ernstig belastend gedrag jegens slachtoffers of getuigen (art. 6:6:23a lid 2 Sv). Het moment waarop een vordering tot tenuitvoerlegging van de GVM moet worden ingediend in geval van een deels voorwaardelijke gevangenisstraf wordt eveneens verduidelijkt in de wet (op het moment van schrijven is nog niet helemaal helder hoe, mogelijk wordt dit meegenomen in de Innovatiewet Strafvordering).

Hoewel de criteria voor het Openbaar Ministerie (OM) tot vordering van de GVM niet in de wet staan,⁵ zijn er voor de rechter wel criteria geformuleerd aan de hand waarvan hij de beslissing over de eventuele tenuitvoerlegging neemt, namelijk: 1) indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan waarvoor de rechter een GVM kan opleggen, of 2) indien dit noodzakelijk is ter voorkoming van ernstig belastend gedrag jegens slachtoffers of getuigen (art. 6:6:23b lid 1a, b Sv). Bij de rechterlijke beslissing op de vordering tot tenuitvoerlegging van de GVM worden tevens de duur van de GVM (art. 6:6:23b lid 5 Sv) en de aan de tenuitvoerlegging verbonden voorwaarden vastgesteld (art. 6:6:23b lid 2 Sv).

Voor de adequate tenuitvoerlegging van de GVM is het belangrijk dat de termijnbewaking tot eventuele vordering van de GVM door het OM goed in de gaten wordt gehouden. In de eerste jaren van Wlt werd dit door de individuele parketten gedaan, maar sinds 1 januari 2020 is het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) hiervoor verantwoordelijk (persoonlijke communicatie CJIB, 30 juni 2021). Het CJIB verzoekt het OM 105 dagen voor het eindigen van de detentie om het (al dan niet) vorderen van de GVM te beoordelen. Het OM brengt het CJIB op de hoogte van hun intentie om de tenuitvoerlegging van de GVM al dan niet te vorderen (persoonlijke communicatie CJIB, 30 juni 2021).

Box 1.1 De tweetrapsraket van de gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel (GVM)

Stap 1: oplegging GVM

Deze zelfstandige toezichtmaatregel kan worden opgelegd ter bescherming van de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen. De rechter kan, ambtshalve of op vordering van het Openbaar Ministerie, een verdachte een GVM opleggen indien die verdachte bij de rechterlijke uitspraak:

- 1 ter beschikking wordt gesteld (art. 38z lid 1 Wetboek van Strafrecht [Sr]). Dit kan ofwel een tbs-maatregel met voorwaarden ofwel een tbs-maatregel met bevel tot verpleging van overheidswege zijn (art. 38z lid 1a Sr);
- 2 wordt veroordeeld tot een (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraf, waarbij er sprake is van een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen, terwijl daar een strafdreiging van vier jaar of meer op staat (art. 38z lid 1b Sr);
- 3 wordt veroordeeld voor een terroristisch misdrijf of een misdrijf ter voorbereiding of vergemakkelijking van een terroristisch misdrijf; of voor de volgende delicten: enige betrokkenheid bij kinderporno (bezit, verspreiding, et cetera; art. 240b Sr), ontucht met een minderjarige (art. 248c Sr), iemand onder de 16 jaar met ontuchtig oogmerk getuige laten zijn van seksuele handelingen (art. 248d Sr), online *grooming* met een persoon onder de 16 jaar (art. 248e Sr), opzettelijk bevorderen of teweegbrengen van ontucht tussen een kind met een derde (art. 250 Sr), mensenhandel (art. 273f Sr), en afpersing (art. 317 lid 1 Sr; art. 38z lid 1c Sr).

⁵ Het Expertisecentrum Bijzondere Penitentiaire Zaken (EBPZ) heeft wel een landelijk format voor de vordering van de tenuitvoerlegging van de GVM ontwikkeld, waarin deze rechterlijke criteria terugkomen.

Stap 2: tenuitvoerlegging GVM

De oplegging van de GVM betekent nog niet dat deze daadwerkelijk ten uitvoer wordt gelegd, hierover wordt in een aparte gerechtelijke procedure besloten. Men spreekt hierbij wel van de tweetrapsraket. Op het moment dat de gecombineerde tbs-maatregel en/of gevangenisstraf bijna is afgerond, dertig dagen voor afloop van deze kaders, beslist de officier van justitie (OvJ) of hij de tenuitvoerlegging van de GVM al dan niet vordert (voor de details hierbij, zie art. 6:6:23a lid 1-4 Wetboek van Strafvordering [Sv]). Hoewel de oplegging van de GVM ook ambtshalve kan, is dit voor het geven van het bevel tot tenuitvoerlegging niet zo. Dit kan alleen als de OvJ de vordering hiertoe tijdig heeft ingediend.

1.2 Onderzoeksvragen en methoden

Het doel van het huidige rapport is het geven van informatie over het aantal uitspraken over de GVM in 2021 en de kenmerken daarvan. Hiertoe worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord, die volgen uit het onderzoeksprogramma (Nagtegaal, 2020a). In 2021 zijn tevens twee uitspraken over de tenuitvoerlegging van de GVM's gevonden, de onderzoeksvragen hierover zijn daarmee ook relevant. Dat er niet meer uitspraken over de tenuitvoerlegging van de GVM zijn gevonden, ligt in de lijn der verwachting, omdat er eerst een gecombineerde gevangenisstraf en/of tbs-maatregel ten uitvoer wordt gelegd, dat enige tijd in beslag neemt. In de analyse van de beleidstheorie achter de Wlt, werd geschat dat dit in combinatie met de verschillende modaliteiten gemiddeld na 4 jaar (bij een onvoorwaardelijke gevangenisstraf of gemaximeerde tbs-maatregel), 5,2 jaar (bij tbs met voorwaarden) of 13 jaar (bij een ongemaximeerde tbs-maatregel) zou zijn (Nagtegaal, 2020b).

1.2.1 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen zijn verdeeld in vragen over de opleggingen en de tenuitvoerleggingen van de GVM.⁶

Oplegging

- 1 Hoeveel GVM's zijn door de rechter opgelegd en hoe onderbouwt de rechter deze vonnissen?
- 2 Welke afdoening(en) is/zijn naast de GVM opgelegd?
- 3 Voor welke typen delicten zijn de GVM's opgelegd?
- 4 Zijn er weigerende observandi onder de personen aan wie een GVM is opgelegd? Zo ja, hoeveel zijn dit er?
- 5 In hoeverre worden de andere door de wetgever aangeduide doelgroepen bereikt?
- 6 Hoe vaak is de oplegging van de GVM gevorderd door het Openbaar Ministerie (OM)?
- 7 Hoe vaak is de oplegging van de GVM geadviseerd door de reclassering en het NIFP?
- 8 Hoe zijn de GVM-adviezen van de reclassering onderbouwd, is er sprake van een gestructureerde risicotaxatie?

Tenuitvoerlegging

- 9 Hoeveel vorderingen tot de tenuitvoerlegging van de GVM zijn er geweest?
- 10 Hoe vaak is de tenuitvoerlegging van de GVM geadviseerd door de reclassering?

⁶ Op een later moment komen hier ook de schendingen en verlengingen bij.

- 11 Hoeveel vorderingen tot de tenuitvoerlegging van de GVM wijst de rechter toe en hoe onderbouwt de rechter deze vonnissen?
- 12 Hoeveel vorderingen tot de tenuitvoerlegging van de GVM wijst de rechter af en hoe onderbouwt de rechter deze vonnissen?
- 13 Voor welke termijn zijn de GVM's in eerste instantie opgelegd? Twee, drie, vier of vijf jaar?
- 14 Welke voorwaarden zijn bij de GVM opgelegd?

1.2.2 *Methode*

Er is gezocht naar uitspraken over een GVM in 2021.⁷ Dit gebeurde op verschillende manieren. Ten eerste is gebruikgemaakt van de openbare zoekmachine op rechtspraak.nl met de zoektermen: 'gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbepenkende maatregel', 'artikel 38z' en variaties daarop. Ten tweede is van de afdeling Statistische Informatie en Beleidsanalyse (SIBa) van het WODC een lijst met parketnummers van opleggingen van de GVM in 2021 opgevraagd vanuit de database OMDATA. Deze database omvat verschillende gegevens van het OM, waaronder de afdoeningen in strafzaken en wordt elk kwartaal standaard aan het WODC geleverd. Deze parketnummers zijn gezocht op rechtspraak.nl en vervolgens in het e-archief van de Raad voor de Rechtspraak (RvdR). Ten derde is van alle eerdere zaken waarin een GVM is opgelegd in 2018 t/m 2020 bekeken of er nieuwe uitspraken waren, in hoger beroep en/of cassatie. Dit is gedaan door zowel op ECLI als op parketnummer te zoeken op rechtspraak.nl en in het e-archief van de RvdR. Ten vierde is een vergelijking gemaakt met de door het CJIB vastgestelde GVM's en ten slotte is met bovengenoemde zoektermen in het e-archief van de RvdR nog een vrije zoektocht gedaan naar mogelijk gemiste GVM's.

Bij de diverse zoektochten bleek dat verschillende zaken onterecht als GVM waren geregistreerd, waarbij vooral verwarring is met de vrijheidsbepenkende maatregel (art. 38v Sr), maar ook met andere maatregelen zoals de gedragsbeïnvloedende maatregel voor jeugdigen (GBM, art. 77h Sr). Ook zijn verschillende foutieve afkortingen van de GVM gevonden, zoals GBV of GMV. Deze uitspraken zijn als GVM gerekend als uit het vonnis of arrest duidelijk bleek dat het daadwerkelijk de GVM betrof. Ook zijn enkele zaken gevonden die onder twee ECLI's bekend stonden, deze dubbelingen zijn eruit gehaald. De uitspraken zijn voor het laatst gezocht in november 2022, waarbij alle gevonden uitspraken over eerdere zaken en nieuwe zaken zijn meegenomen tot en met een publicatiedatum van de uitspraak op 31 december 2021. Vervolgens hebben de codeurs (vier onderzoekers en twee stagiaires) de verschillende kenmerken van de GVM's volgend uit de onderzoeksvragen vastgelegd. Dit zijn de afdoeningen, de delicten, de gedragsdeskundige adviezen en de vorderingen en adviezen van OM, het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie (NIFP) en de reclassering. Elke uitspraak is door twee van de zes codeurs gescoord, onafhankelijk van elkaar, waarna de definitieve scores in een consensusbespreking zijn bepaald. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen 'niet over uitgelaten' en 'nee'. Als uit het vonnis of arrest niet blijkt dat de betreffende partij over de te scoren variabele een uitspraak heeft gedaan, is 'niet over uitgelaten' genoteerd. Bijvoorbeeld, als het NIFP een advies heeft gegeven over een justitieel kader, maar daarbij geen GVM heeft genoemd. De score 'nee' is alleen genoteerd als een instantie zich expliciet tegen iets heeft uitgesproken, zoals de oplegging van een GVM.

⁷ Het huidige rapport maakt onderdeel uit van een meerjarige monitoring van de GVM. De gevolgde onderzoeksmethode is dan ook vrijwel hetzelfde als de methode uiteengezet in de verslaglegging van de GVM's uit 2020 (Nagtegaal, 2022).

Alle informatie over de GVM's is afkomstig uit de vonnissen en arresten. Dit heeft als beperking dat alleen die informatie die de rechters citeren vanuit de gedragsdeskundige adviezen, het OM, het NIFP en de reclassering uit deze rapporten citeerden door de onderzoekers in kaart konden worden gebracht. De oorspronkelijke bronnen, de rapporten van de gedragsdeskundigen, het OM, het NIFP en de reclassering, zijn niet ingezien. De citaten uit de uitspraken die in dit rapport zijn gegeven, zijn door de onderzoekers als illustratief voor de gevonden resultaten beschouwd. Hierbij is alleen geciteerd uit de openbare vonnissen en arresten.

Het huidige rapport heeft betrekking op uitspraken over de GVM die in 2021 zijn gedaan en omvat drie typen zaken: 1) zaken die in 2019 of 2020 door de rechtbanken zijn afgedaan en waarin in 2021 in hoger beroep en/of cassatie een nieuwe uitspraak is geweest, 2) zaken waarin de rechtbanken in 2021 een GVM hebben opgelegd en er in 2021 (nog) geen hoger beroep is en 3) zaken die in 2021 zijn afgedaan door zowel de rechtbanken als de hoven. Het eerste type zaken wordt in een terugblik op de eerdere jaren besproken (paragraaf 2.2). Verder wordt er bij de bespreking van de nieuwe GVM's in eerste aanleg in 2021 een vergelijking gemaakt met dezelfde kenmerken van de eerdere zaken, waarbij geldt dat de zaak is geteld in het jaar waarin de uitspraak in eerste aanleg is gedaan. Ook wanneer er in eerste aanleg geen GVM werd opgelegd en in hoger beroep wel. Dit wordt het startjaar van de GVM genoemd, het jaar dat de zaak in eerste aanleg diende. Bijvoorbeeld: een zaak die in eerste aanleg is afgedaan in 2019 en in hoger beroep in 2020, wordt meegerekend als zaak met startjaar 2019. De uitspraken in 2022 over eerdere zaken, met een uitspraak in eerste aanleg in 2018 tot en met 2021, en de nieuwe GVM's in eerste aanleg in 2022 komen in het laatste monitorrapport aan de orde. Doordat er elk jaar opnieuw uitspraken kunnen worden gedaan over zaken die nog niet tot en met cassatie zijn afgedaan, zijn de cijfers telkens (enigszins) aan verandering onderhevig. Daarmee geeft het meest recente monitorrapport telkens de meest actuele situatie weer over het aantal opleggingen en tenuitvoerleggingen van de GVM en de kenmerken daarvan in elk jaar.

1.3 Leeswijzer

Het rapport kent één hoofdstuk met resultaten, hoofdstuk 2. Eerst wordt een overzicht gegeven van alle uitspraken over een GVM in 2021 (paragraaf 2.1). De verdere resultaten zijn verdeeld in een terugblik naar opgelegde GVM's in 2018-2020, waarover nieuwe uitspraken zijn gevonden (paragraaf 2.2) en nieuwe GVM's, die in 2021 in eerste aanleg zijn opgelegd (paragraaf 2.3). Beide paragrafen kennen ook enkele subparagrafen, waarin meer verdiepend is gekeken naar de opgelegde GVM's. In hoofdstuk 3 staat de conclusie en de beantwoording van de onderzoeksvragen.

2 Opleggingen van de GVM's

2.1 Prevalentie

In deze paragraaf is eerst de prevalentie van de GVM's bepaald. Daarvoor is ook teruggekeken naar zaken die in eerste aanleg zijn afgedaan in de jaren 2018-2020. De cijfers over de GVM zijn elk jaar aan verandering onderhevig, omdat een GVM die in een eerder jaar is opgelegd in een later jaar kan worden herbezien. Dit kan zijn in hoger beroep (HB) en/of in cassatie en op beide momenten kan de GVM worden ingetrokken, bevestigd of juist als nieuwe maatregel worden opgelegd. Er zijn vier situaties denkbaar waarin een GVM kan zijn opgelegd:

- 1 Een uitspraak tot GVM, alleen in eerste aanleg (EA);
- 2 Een uitspraak tot GVM, wel of niet in eerste aanleg, wel in HB;
- 3 Een uitspraak tot GVM, wel of niet in eerste aanleg, wel in HB en/of wel in cassatie;
- 4 Een uitspraak tot GVM, wel of niet in eerste aanleg, wel of niet in HB, wel in cassatie

Daarnaast is het mogelijk dat een eerder opgelegde GVM wordt ingetrokken in HB en juist niet langer telt. Dit is het geval als een uitspraak tot GVM in eerste aanleg in HB wordt ingetrokken.

Ook is er op verschillende manieren te kijken naar de uitspraken over een GVM: naar kalenderjaar van de uitspraak (in EA of HB), naar jaar waarop de uitspraak onherroepelijk werd en naar jaar van de uitspraak in eerste aanleg. Hier zijn de zaken op deze laatste manier besproken, omdat op die manier de ontwikkeling in al dan niet onherroepelijk opgelegde GVM's het beste over de jaren kan worden gezien en vergeleken (tabel 2.1).⁸

In 2021 zijn er totaal 18 uitspraken in hoger beroep geweest over zaken die in eerdere jaren in eerste aanleg zijn afgedaan: 0 over 2018, 7 over 2019 en 11 over 2020. De stand van zaken van de eerdere jaren is daarmee als volgt.

In zaken met een uitspraak in eerste aanleg in 2018 werd oorspronkelijk 2 keer een GVM opgelegd, maar in 2019 werd 1 van deze zaken in hoger beroep teruggedraaid. In 2020 en 2021 zijn geen nieuwe uitspraken over zaken met een eerste aanleg in 2018 gevonden, waarmee 1 GVM met een eerste aanleg in 2018 resteert.

In zaken met een uitspraak in eerste aanleg in 2019 werd oorspronkelijk 15 keer een GVM opgelegd (Nagtegaal, 2021). Na verschillende uitspraken in hoger beroep in 2020 bleven 14 GVM's over (Nagtegaal, 2022). Met de 7 nieuwe uitspraken in hoger beroep in het jaar 2021 over zaken met een eerste aanleg in 2019 wordt het totale aantal GVM's met een eerste aanleg in 2019 nu bijgesteld naar 20 (in 1 zaak werd de GVM teruggedraaid).

In zaken met een uitspraak in eerste aanleg in 2020 werd 41 keer een GVM opgelegd (Nagtegaal, 2022). Met de nieuwe uitspraken in hoger beroep in het jaar 2021 over

⁸ Niet van alle zaken is bekend of er hoger beroep is ingesteld. Daarmee zijn deze GVM's niet allemaal geheel onherroepelijk opgelegd, maar nog aan verandering onderhevig. Er wordt in samenspraak met het OM bekeken of het mogelijk is zicht te krijgen op het aantal zaken waarin hoger beroep is ingesteld. Dit komt dan in het eindrapport over de GVM's aan de orde. Zoals in de eerdere monitorrapporten ook aangegeven, geeft het huidige nieuwste rapport daarmee de meest actuele stand van zaken weer.

zaken met een eerste aanleg in 2020 wordt het totale aantal GVM's met een eerste aanleg in 2020 nu bijgesteld naar 44.

In zaken met een uitspraak in eerste aanleg in 2021 ten slotte, zijn 82 GVM's opgelegd. In 2021 is echter ook 1 van de opgelegde GVM's weer teruggedraaid, waarmee dit aantal voor nu op 81 komt.

Als wordt gekeken naar de rechtsgang die is doorgemaakt, dan is te zien dat de meeste zaken alleen in eerste aanleg zijn afgedaan: 40 van 70 zaken in 2018 tot en met 2020 (57%), 29 zaken zijn ook in hoger beroep besproken (41% van totaal 70 zaken in 2018 t/m 2020) en 1 zaak is bij de Hoge Raad terechtgekomen (1%).⁹ In totaal zijn in 2018 tot en met 2020 65 GVM's opgelegd (tabel 2.1: kolommen a + b + c).

Tabel 2.1 Prevalentie GVM naar eerste aanleg in 2018-2021 en rechtsgang

Jaar eerste aanleg	Alleen eerste aanleg GVM (a)	HB: geen GVM	HB: wel GVM (b)	Cassatie: geen GVM	Cassatie: wel GVM (c)	Opgelegde GVM's (a+b+c)	Totaal aantal zaken
2018	1	(1)	0	0	0	1	2
2019	8	(2)	11	0	1	20	22
2020	31	(2)	13	0	0	44	46
2021	81	(1)	0	0	0	81	82
Totaal	121	(6)	24	0	1	146	152

Zaken waarin in hoger beroep geen GVM is opgelegd, tellen niet mee in het totaalaantal GVM's. Om die reden staan die aantallen tussen haakjes.

Hoger beroep kan in verschillende jaren plaatsvinden, de resultaten zijn gesorteerd naar het jaar van de eerste aanleg. Voor het jaar 2021 komen er naar verwachting nog uitspraken in hoger beroep bij, die in het laatste monitorrapport over de GVM's aan de orde zullen komen.

In de paragrafen hieronder wordt eerst een terugblik op zaken met een eerste aanleg in 2018-2020 besproken (paragraaf 2.2), waarna de bespreking van de zaken met een eerste aanleg in 2021 volgt (paragraaf 2.3).

2.2 Een terugblik naar 2018-2020

In deze terugblik is gekeken naar de uitspraken die in 2021 in hoger beroep zijn gedaan over de zaken met een eerste aanleg in 2018-2020. Dit zijn er 17. De resultaten zijn apart bezien voor zaken waarin een GVM in eerste aanleg is bevestigd in hoger beroep (9 uitspraken; paragraaf 2.2.1), de zaken waarin in eerste aanleg geen GVM is opgelegd, maar wel in hoger beroep (7 uitspraken; paragraaf 2.2.2), en de zaak waarbij wel in eerste aanleg, maar niet in hoger beroep een GVM werd opgelegd (1 uitspraak, paragraaf 2.2.3). Verder is er 1 zaak in eerste aanleg uit 2020

⁹ 2021 is hierin nog niet meegenomen, omdat van dat jaar alleen de uitspraken in eerste aanleg zijn besproken.

die pas in de huidige zoektocht in beeld is gekomen en meetelt in de aangepaste prevalentie van 2020 (ECLI:NL:RBNNE:2023:1705).¹⁰

2.2.1 *GVM in eerste aanleg en in hoger beroep*

In 9 van de 17 uitspraken in hoger beroep in 2021, werd de beslissing van de rechter om een GVM op te leggen bevestigd door het hof. Hoewel de afdoening tot een GVM in deze 9 zaken niet wijzigt, zijn het in 3 van de 9 zaken de gecombineerde straffen en maatregelen wel enigszins veranderd.

In 1 zaak veranderde het type tbs-maatregel: in eerste aanleg was een ongemaximeerde tbs-maatregel met verpleging opgelegd, in hoger beroep wijzigde dit naar een tbs-maatregel met voorwaarden (DUT). In 1 zaak werd de duur van de gevangenisstraf aanzienlijk verminderd, van 1.260 dagen naar 720 dagen (ECLI:NL:RBDHA:2020:8138, ECLI:NL:GHDHA:2021:691). Het hof achtte, in tegenstelling tot de rechtbank, poging tot doodslag niet bewezen en wijzigde het bewezenverklaarde feit naar poging tot zware mishandeling en verminderde om die reden de duur van de opgelegde gevangenisstraf. Daarnaast werd in 1 zaak de duur van de gevangenisstraf juist langer: van 2.520 naar 3.600 dagen, terwijl de bewezenverklaarde feiten hetzelfde bleven (ECLI:NL:RBNNE:2020:574, ECLI:NL:GHARL:2021:7359). Het hof beargumenteerde dit als volgt:

'... daarbij geldt dat het uitgangspunt voor strafoplegging bij een voltooide moord 15 tot 18 jaren gevangenisstraf is en bij een poging, daar één derde van afgetrokken dient te worden.'

Het is onduidelijk waar de rechter de straf van 2.520 dagen op baseerde. In het vonnis wordt enkel het volgende geciteerd over de straftoemeting:

'De rechtbank neemt verdachte kwalijk dat hij geen enkele verantwoordelijkheid neemt voor wat hij heeft gedaan. Hij volhardt in een ongeloofwaardig standpunt en toont geen enkel berouw. Gelet op de aard en ernst van het bewezenverklaarde feit, komt dan ook uitsluitend een gevangenisstraf van lange duur als passende straf in aanmerking. (...) Alles afwegend is de rechtbank van oordeel dat een onvoorwaardelijke gevangenisstraf voor de duur van 7 jaren passend is en oplegging daarvan geboden is.'

In de overige 7 zaken veranderden de gecombineerde afdoeningen niet.

2.2.2 *Geen GVM in eerste aanleg, wel GVM in hoger beroep*

In 7 van de 17 uitspraken in hoger beroep in 2021 besliste het hof, anders dan de rechtbank in 2019 of 2020, om een GVM op te leggen. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op deze 7 zaken.

Vordering OvJ en advies AG

In eerste aanleg werd in 5 zaken geen GVM gevorderd door de OvJ, en besloot ook de rechtbank niet tot ambtshalve oplegging van de GVM. In hoger beroep adviseerde de Advocaat-Generaal in 3 van deze 5 zaken om wel een GVM op te leggen, in 1 zaak om

¹⁰ Hoewel de ECLI op 2023 staat, is de datum uitspraak in deze zaak 6 oktober 2020. Deze laatste uitspraak wordt niet uitgebreid besproken in deze terugblik, omdat het een uitspraak in eerste aanleg betreft. Wel is deze telkens meegenomen in de vergelijkingen met 2019 en 2020 in paragraaf 2.3.

geen GVM op te leggen, en in 1 zaak om subsidiair een GVM op te leggen bij een hogere gevangenisstraf. In de overige 2 van de 7 zaken is het vonnis niet gevonden en is het daarmee onduidelijk gebleven of de OvJ wel of niet een GVM heeft gevorderd. In deze zaken adviseerde de AG wel een GVM op te leggen. In totaal adviseerde de Advocaat-Generaal daarmee in 6 zaken de oplegging van een GVM en heeft het hof de GVM in 1 zaak ambtshalve opgelegd.

NIFP-advies en weigerende observandi

In eerste aanleg werd in 5 van de 7 zaken een NIFP-rapport opgemaakt. In 2 zaken ontbrak het vonnis, waardoor niet duidelijk is of in die zaken een NIFP-rapport is opgemaakt. In 4 van de 5 zaken met een NIFP-rapport weigerde de veroordeelde medewerking aan het pJ-onderzoek. Echter wist het NIFP voor 1 van de 4 weigerende observandi wel een advies uit te brengen.¹¹ Voor 3 van de 4 weigerende observandi kon geen advies worden gegeven. In totaal werd in eerste aanleg twee keer een NIFP-advies gegeven. Echter liet het NIFP zich twee keer niet uit over de oplegging van een GVM.

In hoger beroep werd in alle zeven zaken een NIFP-rapport aangehaald. In 5 van de 7 zaken werd voor het hoger beroep een nieuw rapport opgemaakt. Voor twee rapporten is het niet helemaal duidelijk of dit nieuwe rapporten betreffen, aangezien het vonnis in eerste aanleg ontbreekt. In 2 van de 7 zaken met een NIFP-rapport weigerde de veroordeelde medewerking aan het pJ-onderzoek. In deze twee zaken werd dan ook door het NIFP uiteindelijk geen advies uitgebracht. Deze twee weigeraars weigerden ook al in eerste aanleg medewerking aan het onderzoek. Eén veroordeelde die weigerde in eerste aanleg, werkte deels mee in hoger beroep. Van de overige 4 meewerkende veroordeelden weigerde 1 persoon in eerste aanleg wel medewerking aan het onderzoek, 1 persoon werkte ook in eerste aanleg mee aan het onderzoek en voor 2 personen is het voor de eerste aanleg onduidelijk omdat het vonnis ontbreekt. In totaal werd in hoger beroep 5 keer een advies gegeven over de op te leggen straf en/of maatregel. Echter liet het NIFP zich 4 keer niet uit over oplegging van een GVM. In 1 zaak werd wel een GVM geadviseerd door het NIFP om ook na afloop van de tbs-maatregel toezicht mogelijk te maken (ECLI:NL:GHDHA:2021:2368). Voor deze zaak ontbrak in eerste aanleg het vonnis, dus het is niet helemaal duidelijk of het NIFP anders adviseerde dan in eerste aanleg.

Reclasseringsadvies

In eerste aanleg werd in 2 van de 7 zaken een reclasseringsrapport opgemaakt. In 1 van deze 2 zaken kwam de reclassering echter niet tot een advies vanwege het weigeren van de veroordeelde om mee te werken aan het onderzoek. In de andere zaak liet de reclassering zich niet uit over oplegging van een GVM. In de overige 5 zaken ontbrak 2 keer het vonnis in eerste aanleg, en werd 3 keer geen reclasseringsrapport opgemaakt. Wel had de reclassering ernstige twijfels bij het volstaan van een tbs-maatregel met voorwaarden.

In hoger beroep werd in alle 7 zaken een reclasseringsrapport aangehaald. In 5 van de 7 zaken werd voor het hoger beroep een nieuw rapport opgemaakt. In de resterende 2 zaken is het niet helemaal duidelijk of het nieuwe rapporten betreffen of dat er een tweede reclasseringsrapport is opgemaakt, aangezien het vonnis in eerste aanleg

¹¹ Er wordt onderscheid gemaakt tussen een rapport en een advies. De aanwezigheid van een rapport betekent dat de veroordeelde naar het PBC is geweest en er een poging is gedaan om een onderzoek uit te voeren. De aanwezigheid van een advies betekent dat de psycholoog en psychiater na het onderzoek ook voldoende informatie hadden om te kunnen adviseren over een straf of maatregel, waaronder de GVM, de toerekeningsvatbaarheid enz. Soms is er, bijvoorbeeld bij weigeraars, wel een rapport maar geen advies.

ontbreekt. In hoger beroep adviseerde de reclassering in 6 van de 7 zaken tot een GVM, waaronder de zaak waarin in eerste aanleg een reclasseringsrapport was en de reclassering zich niet uitliet over oplegging van een GVM (zie hierboven). In 1 zaak heeft de reclassering zich er niet over uitgelaten. In 3 zaken speelt de weigerende houding van de verdachte een rol:

'Gelet op de houding en eerdere weigering van de verdachte bestaat de kans dat hij de voorlopige invrijheidstelling zal uitzitten. De gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel kan volgens de reclassering een kader na detentie bieden en eerder uiteengezette risico's vermoedelijk ondervangen.'
(ECLI:NL:GHAMS:2021:3495)

En:

'De reclassering merkt op dat dat de kans aanwezig is dat de verdachte – gezien zijn houding tijdens zijn verblijf in het PBC – ervoor kiest om zijn v.i. periode volledig uit te zitten. In dat geval is het volgens de reclassering zeer gewenst een kader achter de hand te hebben waarbinnen toch onderzocht kan worden of voorwaarden op dat moment nodig zijn.'
(ECLI:NL:GHAMS:2021:634)

En:

'De verdachte heeft laten weten een straf te zullen accepteren, maar dat hij niet wil meewerken aan reclasseringsinterventies. (...) Oplegging van een GVM zou mogelijk maken om aan het einde van de detentie aan de hand van een risicotaxatie na te gaan of interventies in een drangkader noodzakelijk zijn.'
(ECLI:NL:GHARL:2021:1361)

Daarnaast wijst de reclassering in twee zaken op de noodzaak van langdurig toezicht voor het voortzetten van ondersteuning en begeleiding (ECLI:NL:GHDHA:2021:2368, ECLI:NL:GHARL:2021:2694). In de laatste zaak onderbouwt de reclassering haar advies tot een GVM niet.

Afdoening

In twee zaken veranderde het type tbs-maatregel dat werd opgelegd, van een ongemaximeerde tbs-maatregel met verpleging naar tbs met voorwaarden (DUT), en in één zaak legde het hof in tegenstelling tot de rechtbank geen ongemaximeerde tbs-maatregel met verpleging op, maar alleen een gevangenisstraf. Tot slot veranderde in één zaak de gemaximeerde tbs-maatregel met verpleging naar tbs met voorwaarden (DUT). In twee zaken werd de duur van de gevangenisstraf verminderd. In drie zaken werd de duur van de gevangenisstraf juist langer. De meest opvallende verandering is een zaak waarin in eerste aanleg een gevangenisstraf van 1.800 dagen werd gecombineerd met een ongemaximeerde tbs-maatregel met verpleging en geen GVM werd opgelegd, waarna in hoger beroep 5.760 dagen gevangenisstraf zonder tbs-maatregel maar met een GVM werd opgelegd. In eerste aanleg beredeneerde de rechter dit als volgt:

'Daartoe overweegt de rechtbank dat het voor zover bestraffing mede dient ter beveiliging, dat doel toereikend wordt nagestreefd met de aan de verdachte op te leggen tbs-maatregel.'
(ECLI:NL:RBMNE:2019:2505)

Anders dan de rechtbank besluit het hof geen tbs-maatregel op te leggen. Het hof overweegt daarbij dat verdachte in eerste aanleg medewerking aan het pJ-onderzoek weigerde, waardoor een pathologisch bepaald recidiverisico niet kon worden vastgesteld. In hoger beroep stelt het NIFP in een nieuw rapport dat

'Het gevaar voor herhaling voornamelijk in de situatieve context is gelegen. Het is dan ook de vraag in hoeverre een behandeling gericht op de pathologie van betrokkene recidive verlagend zou werken.'
(ECLI:NL:GHARL:2021:1361)

Het hof besluit daarom geen tbs-maatregel op te leggen en de gevangenisstraf te verhogen *'uit een oogpunt van normhandhaving en vergelding'*. De GVM komt daarbij, want:

'Daarmee wordt de mogelijkheid gecreëerd om reeds in de detentiefase, maar ook na afloop van de langdurige gevangenisstraf een risicotaxatie van het dan aanwezige recidivegevaar te maken en verdachte in een drangkader onder toezicht te stellen indien dat in verband met aldan bestaande risico's noodzakelijk is.'

Argumentatie ter oplegging GVM door het hof

Het hof beargumenteert de oplegging van een GVM in de zeven zaken telkens met minimaal vier argumenten. Het meest gebruikte argument van het hof is dat aan de wettelijke vereisten is voldaan, dat in alle zeven zaken is aangehaald. Logischerwijs zijn hierna *'in het belang van de veiligheid'* en *'ter voorkoming van recidive'* de meest opgelegde argumenten. Deze zijn namelijk onderdeel van de wettelijke vereisten voor de oplegging van de GVM (zie art. 38z Sr). In de zes zaken waarin de reclassering een GVM adviseerde, werd dit advies ook gebruikt als argument ter oplegging van een GVM.

In één zaak verwijst het hof naar de mogelijkheid dat de voorwaarden onder het penitentiair programma of v.i. niet voldoende zullen zijn om de recidive te beperken:

'Nu thans veel onduidelijkheid bestaat over het psychische functioneren van de verdachte en het recidiverisico en niet valt te voorzien of, en zo ja in hoeverre, de detentie en detentiefasering voldoende waarborgen geven om toekomstige risico's te ondervangen, is het hof van oordeel dat het noodzakelijk is om de gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel op te leggen.'
(ECLI:NL:GHAMS:2021:3495)

Daarnaast verenigt het hof zich in één zaak met de zorg van de reclassering dat de verdachte de v.i.-periode zal uitzitten. Deze zaak werd in deze paragraaf al eerder besproken onder het kopje reclasseringsadvies (ECLI:NL:GHAMS:2021:3495).

Hoewel de AG in hoger beroep in zes zaken oplegging van een GVM adviseerde en de OvJ in eerste aanleg in geen enkele zaak een GVM vorderde, wordt het positieve advies van de AG niet door het hof aangehaald als argument. Daarnaast lijkt de aanwezigheid van een NIFP-advies in hoger beroep (in tegenstelling tot het ontbreken van een advies in eerste aanleg) geen doorslaggevend argument ter oplegging van een GVM, nu dit argument slechts één keer is gebruikt.

Hoewel in eerste aanleg zes verdachten medewerking aan een pJ-onderzoek weigerden en in hoger beroep maar twee, vormde dit voor de rechtbank geen

belemmering om een GVM op te leggen. Integendeel: in de twee zaken met een weigerende verdachte onderbouwt het hof (in exact dezelfde bewoording) juist de oplegging van een GVM vanwege de weigerende houding:

'Nu thans veel onduidelijkheid bestaat over het psychische functioneren van de verdachte en het recidiverisico en niet valt te voorzien of, en zo ja in hoeverre, de detentie en detentiefasering voldoende waarborgen geven om toekomstige risico's te ondervangen, is het hof van oordeel dat het noodzakelijk is om de gedrags-beïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel op te leggen.'
(ECLI:NL:GHAMS:2021:634, ECLI:NL:GHAMS:2021:3495)

2.2.3 Wel GVM in eerste aanleg, geen GVM in hoger beroep

In één zaak besliste het hof in 2021, anders dan de rechtbank in 2020, om geen GVM op te leggen (ECLI:NL:RBDHA:2020:8849, ECLI:NL:GHDHA:2021:773). Zowel in eerste aanleg als in hoger beroep vorderde/adviseerde de OvJ/AG de oplegging van een GVM. De verdachte in deze zaak werkte in eerste aanleg mee aan het pJ-onderzoek. Hetzelfde NIFP-rapport werd gebruikt in hoger beroep. Het NIFP heeft zich niet uitgelaten over de oplegging van een GVM. In eerste aanleg en hoger beroep werd eveneens hetzelfde reclasseringsadvies gebruikt. De reclassering adviseerde om subsidiair een GVM op te leggen wanneer een gevangenisstraf van langer dan vier jaar zou worden opgelegd. Primair adviseerde de reclassering een (deels) voorwaardelijke gevangenisstraf met een groot aantal voorwaarden, waaronder een meldplicht en ambulante behandeling. De reclassering sprak tevens uit dat een GVM niet haar voorkeur verdient, omdat er al behandeling is opgestart in het kader van voorwaarden die waren verbonden aan de voorwaardelijke schorsing van de voorlopige hechtenis. In zowel eerste aanleg als hoger beroep werd geen tbs-maatregel opgelegd.

In deze zaak is de duur van de gevangenisstraf veranderd van 1.800 dagen onvoorwaardelijk in eerste aanleg naar 1.200 dagen onvoorwaardelijk en 240 dagen voorwaardelijk in hoger beroep. In eerste aanleg beargumenteerde de rechter de oplegging van een GVM met drie argumenten: ter voorkoming van recidive, in het belang van de algemene veiligheid en aan de wettelijke vereisten is voldaan. De verdachte werd veroordeeld voor het plegen van meerdere zedendelicten met minderjarige slachtoffers, passend bij de doelgroep van de GVM. Het hof ziet echter geen aanleiding tot het opleggen van een GVM '... nu het risico op herhaling naar het oordeel van het hof voldoende is ondervangen door de oplegging van de na te noemen bijzondere voorwaarden [bij het voorwaardelijk deel van de gevangenisstraf] en een bijhorende proeftijd van zes jaar' (ECLI:NL:GHDHA:2021:773). Het hof motiveert de deels voorwaardelijke gevangenisstraf door te verwijzen naar de verminderde toerekeningsvatbaarheid van de verdachte. De rechtbank hield ook in strafverminderende zin rekening met de verminderde toerekeningsvatbaarheid, maar verwees voor de strafmaat naar het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS):

'Voor één van de bewezenverklarde feiten, het maken van een gewoonte van het vervaardigen van kinderporno, is in het (...) LOVS het oriëntatiepunt vastgesteld op een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 4 jaar. Voor de overige bewezenverklarde feiten zijn geen LOVS oriëntatiepunten vastgesteld, maar het oriëntatiepunt voor verkrachting dat twee jaar gevangenisstraf is, vormt voor deze feiten van seksueel binnendringen en ontuchtige handelingen een aanknopingspunt.'
(ECLI:NL:RBDHA:2020:8849)

2.3 De GVM in 2021

In deze paragraaf worden de uitspraken over een GVM in eerste aanleg in 2021 besproken. Verschillende kenmerken van de GVM in 2021 zijn vastgelegd. Tevens zijn enkele kenmerken van deze GVM's vergeleken met de GVM's die in eerdere jaren zijn opgelegd, om te bezien of er een ontwikkeling in die kenmerken heeft plaatsgevonden en zo ja welke.

2.3.1 Prevalentie

In 2021 zijn 82 uitspraken gevonden waarin in eerste aanleg een GVM is opgelegd. In 1 van deze zaken is de oplegging van de GVM in hetzelfde jaar al teruggedraaid door het hof (ECLI:NL:RBGEL:2021:2204, ECLI:NL:GHARL:2021:11703). Deze zaak is niet meegenomen in de verdere analyses van 2021, waarmee 81 GVM's nader worden besproken. In 6 van de 81 zaken is alleen het extract van het vonnis teruggevonden, waarin minder informatie beschikbaar is dan in een vonnis. Sommige variabelen zijn daarmee wel en andere niet in te vullen. Bij de resultaten is telkens weergegeven hoeveel informatie ontbreekt. Hieronder volgt een nadere omschrijving van de kenmerken van deze 81 opgelegde GVM's. De kenmerken over de GVM's die in eerste aanleg zijn opgelegd in 2021 zijn telkens vergeleken met de kenmerken van de zaken met een onherroepelijk opgelegde GVM naar startjaar 2019 tot en met 2020 (zie paragraaf 2.1 voor uitleg van deze methode). Hieronder is voor de eenvoud telkens alleen gerefereerd aan de jaren waarin die uitspraken zijn gedaan: met 2019 of 2020 wordt dus bedoeld een uitspraak die in 2019 of in 2020 in eerste aanleg is gedaan.

2.3.2 Arrondissementen

Net als in 2019 en 2020 zijn de meeste GVM's in 2021 opgelegd door de rechtbank Rotterdam (13) en de minste door rechtbank Oost-Brabant, die er geen oplegde (tabel 2.2).¹² Net als in 2020 zijn alle zaken waarin een GVM wordt opgelegd aan een veroordeelde voor een terroristisch misdrijf behandeld door de rechtbank Rotterdam.¹³

Hiernaast is gekeken naar de verdeling per regio. De regio's zijn ingedeeld naar de werk- en rechtsgebieden van de vier hoven die Nederland telt. Als er naar die totalen tot nu toe wordt gekeken, is te zien dat de regio Noord-Oost Nederland (de rechtbanken Gelderland, Midden-Nederland, Noord-Nederland en Overijssel, en hof Arnhem-Leeuwarden de meeste GVM's heeft opgelegd, dit zijn er 66. In de regio Zuid-Holland (de rechtbanken Den Haag, Rotterdam en het hof Den Haag) zijn 48 GVM's opgelegd. De regio's Zuid-Nederland en Noord-Holland leggen de minste GVM's op, met 19 respectievelijk 14 GVM's.

¹² Er zijn in 2021 alleen uitspraken in eerste aanleg gevonden, de hoven staan daarmee in 2021 allemaal op 0 uitspraken.

¹³ Er is geen onderzoek gedaan naar de oorzaak voor deze regionale verschillen. Wel is het zo dat de eerste pilot met de GVM's in Rotterdam was, waarmee kan worden verondersteld dat de GVM daar vanaf het begin bekender was dan in andere arrondissementen. Ook worden de terrorisme zaken die door het landelijk parket worden afgehandeld in principe allemaal door de rechtbank Rotterdam afgedaan, waardoor die GVM's allemaal daar zijn opgelegd (persoonlijke communicatie, 5 januari 2023).

Tabel 2.2 Aantal opgelegde GVM's naar arrondissement

Rechtbanken/Hoven	2018	2019	2020	2021	Totaal
RB Amsterdam	0	0	1	7	8
RB Noord-Holland	0	0	0	3	3
Hof Amsterdam	0	2	1	0	3
Subtotaal regio Noord-Holland	0	2	2	10	14
RB Den Haag	0	0	5	10	16
RB Rotterdam	1	1	11	13	26
Hof Den Haag	0	3	3	0	6
Subtotaal regio Zuid-Holland	1	4	20	23	48
RB Gelderland	0	3	4	9	16
RB Midden-Nederland	0	1	1	12	14
RB Noord-Nederland	0	1	5	5	11
RB Overijssel	0	2	2	7	11
Hof Arnhem-Leeuwarden	0	7	7	0	14
Subtotaal regio Noord-Oost Nederland	0	14	19	33	66
RB Limburg	0	0	2	12	14
RB Oost-Brabant	0	0	0	0	0
RB Zeeland-West-Brabant	0	0	0	3	3
Hof 's-Hertogenbosch	0	0	2	0	2
Subtotaal Regio Zuid-Nederland	0	0	4	15	19
Totaal	1	20	44	81	146

2.3.3 Bereik doelgroepen

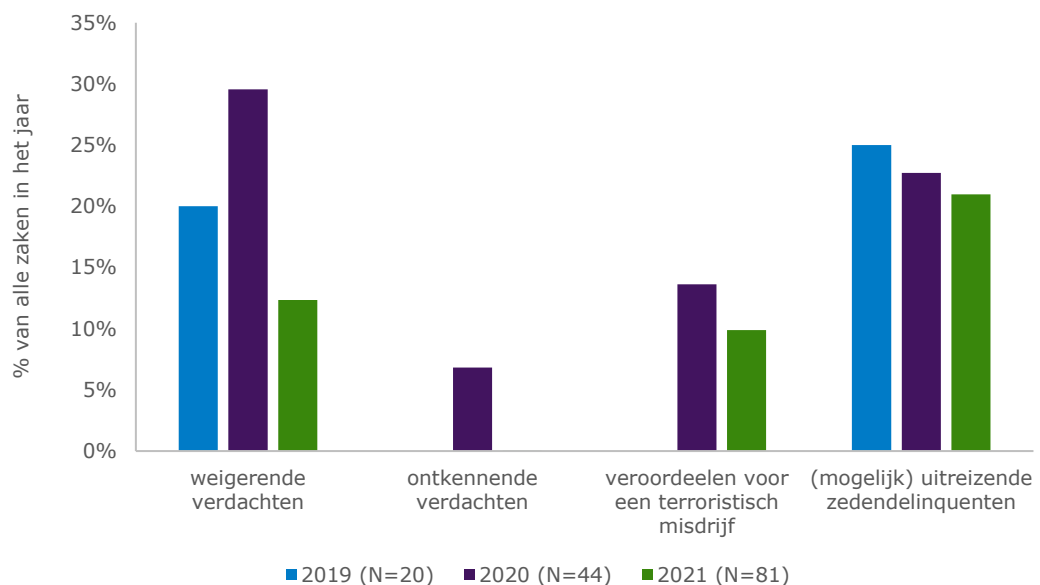
De GVM is volgens de wetgever bij uitstek geschikt bij de tbs met voorwaarden (maximaal negen jaar) en de gemaximeerde tbs-maatregel (maximaal vier jaar), en voor veroordeelden die medewerking aan het pJ-onderzoek hebben geweigerd, veroordeelden voor een terroristisch misdrijf en voor (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten. In 2021 is de GVM 29 keer gecombineerd met een tbs met voorwaarden en 4 keer met een gemaximeerde tbs-maatregel (zie verder paragraaf 2.3.5).

De overige doelgroepen werden eveneens een aantal keer bereikt (figuur 2.1). In 2021 weigerden 7 van de 81 veroordeelden tot een GVM zijn/haar medewerking aan het pJ-onderzoek, en 3 verdachten weigerden hun medewerking deels (totaal 12%). In 2021 werd in 67 van de 81 zaken (83%) een NIFP-rapport opgemaakt. In figuur 2.1 is het percentage weigerende verdachten ten opzichte van alle verdachten met een GVM in 2019 tot en met 2021 weergegeven. Niet alleen het absolute aantal (deels) weigerende verdachten daalde van 13 in 2020 naar 10 in 2021, ook het relatieve aantal daalde aanzienlijk (van 30% naar 12%). Ontkennende verdachten komen niet veel voor, dit waren er drie in 2020 en één in 2021. In 2019 waren er geen ontkennende verdachten.

In 8 van de 81 zaken in 2021 is de verdachte veroordeeld voor een terroristisch misdrijf of deelname aan een terroristische organisatie (figuur 2.1). In 2020 waren dit er 6 van 44, allen afkomstig uit dezelfde terroristische organisatie. In 2021 zijn er 2 zaken waarin beide keren 2 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf uit dezelfde organisatie komen, bij de overige 4 zaken komt elke veroordeelde uit een andere organisatie. In 2019 werd geen GVM opgelegd aan een veroordeelde voor een terroristisch misdrijf. Hoewel het absolute aantal in 2021 licht is gestegen ten opzichte van 2020, daalt het relatieve aantal licht (van 14% naar 10%). In 5 van de 8 zaken met een veroordeelde voor een terroristisch misdrijf werd een NIFP-rapport opgesteld. Geen van de veroordeelden voor een terroristisch misdrijf weigerde medewerking aan het pJ-onderzoek.

Tot slot zijn in 2021 in 17 van de 81 zaken (21%) die een zedenmisdrijf pleegden met een minderjarig slachtoffer (mogelijk uitreizende zedendelinquenten; figuur 2.1). Dit is absoluut en relatief gezien een lichte daling. In 2019 werd aan vijf (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten een GVM opgelegd. In 15 van de 17 zaken met een (mogelijk) uitreizende zedendelinquent maakte het NIFP een rapport op. Geen van de uitreizende zedendelinquenten weigerde medewerking aan het pJ-onderzoek.

Figuur 2.1 Bereik doelgroepen 2019-2021, in percentages

2.3.4 Delicten

Bij de 81 veroordeelden tot een GVM zijn 246 indexdelicten bewezen verklaard (tabel 2.3).¹⁴ Gemiddeld zijn dit 3,04 delicten ($SD=2,75$). Dit is iets meer dan in 2020 toen de daders met een GVM voor gemiddeld 2,89 delicten werden veroordeeld ($SD=2,08$), maar minder dan in 2019 met gemiddeld 3,50 ($SD=2,44$) delicten per veroordeelde. De delicten zijn zowel volbrachte delicten als poging tot de delicten. Onder de overige

¹⁴ De indexdelicten zijn ingedeeld naar voorbeeld van de indeling zoals gepubliceerd in bijlage 2 van Nagtegaal, Boonmann & Stuurman (2017).

delicten vallen bijvoorbeeld valsheid in geschrifte, belediging en in het bezit zijn van een vuurwapen.

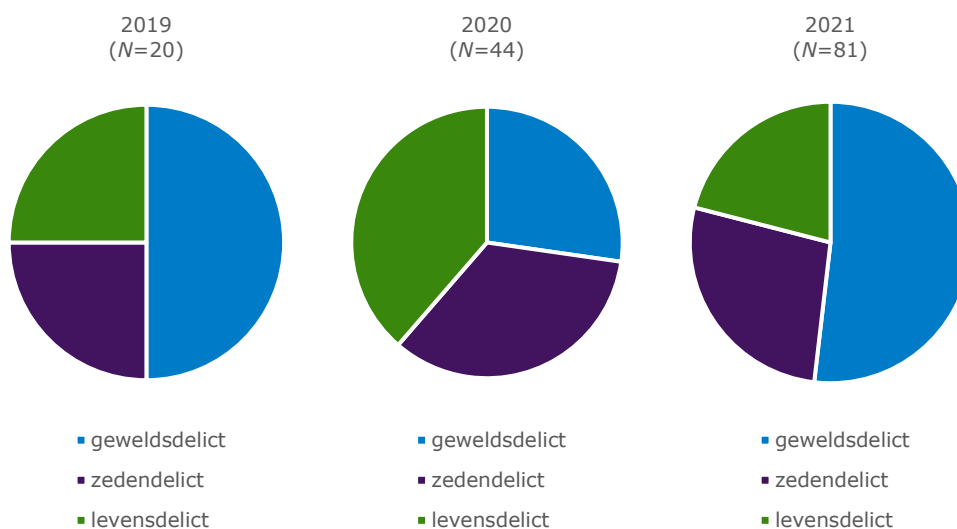
Tabel 2.3 Type delicten

Type delict	Aantal
Brandstichting met gevaar voor personen	3
Brandstichting zonder gevaar voor personen	2
Deelname terroristische organisatie	8
Levensdelict	26
Terroristisch misdrijf	10
Vermogensdelicten	17
Zedendelict >18 jaar	15
Zedendelict <18 jaar	50
Gewelddelicten	78
Overig	38
Totaal	246

Elke veroordeelde werd tevens geclassificeerd naar indexdelict: geweldsdelinquent, zedendelinquent of delinquent van een levensdelict. Een dader is als zedendelinquent geclassificeerd als er ten minste één zedendelict bij was. Vervolgens telde het zwaarste delict: als er een levensdelict is gepleegd, is de dader in die categorie ingedeeld. In geval van sprake van overige geweldsdelicten, is de categorie 'geweld' toegekend. Tweeëntwintig veroordeelden pleegden één of meerdere zedendelicten (27%), 17 personen pleegden één of meer levensdelicten (21%) en 42 veroordeelden pleegden één of meerdere geweldsdelicten (52%).

In figuur 2.2 worden de verhoudingen per delictgroep voor 2019 tot en met 2021 weergegeven. Ten opzichte van 2020 is het aandeel geweldsdelinquenten flink gestegen van 27% in 2020 naar 52% in 2021, en het aantal levensdelicten gedaald van 39% in 2020 naar 21% in 2021. Het aandeel zedendelinquenten is gedaald van 34% in 2020 naar 27% in 2021. De percentages in 2021 zijn vergelijkbaar met die in 2019, met iets meer zedendelinquenten en iets minder levensdelinquenten in 2021.

Figuur 2.2 Aantal gewelds-, zeden- en levensdelinquenten 2019-2021, in percentages

2.3.5 Gecombineerde straffen en maatregelen

Een GVM kan alleen worden opgelegd als er gelijktijdig een tbs-maatregel, gevangenisstraf of beide wordt opgelegd. Er is eerst gekeken of er wel of geen tbs-maatregel is opgelegd (linkerkant van tabel 2.4). In 2021 is de GVM 42 keer (52%) gecombineerd met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf zonder tbs-maatregel en 39 keer (48%) met een tbs-maatregel. In 2019 werd de GVM in 6 van de 20 zaken (30%) en in 2020 in 24 van de 44 zaken (55%) gecombineerd met een tbs-maatregel. In 2021 is daarmee een lichte daling in het aantal combinaties van de GVM met een tbs-maatregel ten opzichte van 2020 te zien, van 3%-punt (zie figuur 2.3). De GVM is in 2021 het vaakst gecombineerd met een tbs met voorwaarden (29 keer; 74% van alle tbs-maatregelen).

Tabel 2.4 Combinatiestrafpen en -maatregelen bij GVM's met startjaar 2021

Type straf/maatregel	i.c.m onvoorwaardelijke GS				i.c.m. overige afdoeningen ^a			
	Ja	OVAR	Nee	Totaal	Art. 38v Sr	Tul eerdere straf	Deels vrw. GS	Overig
Tbs-maatregel				39				
Met voorwaarden (DUT)	25	4	0	29	3	2	1	3
Met verpleging, ongemaximeerd	3	1	2	6	1	0	0	1
Met verpleging, gemaximeerd	1	2	1	4	1	0	0	0
Geen tbs-maatregel	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	42	3	3	12	3
Totaal	29	7	3	81	8	5	13	7

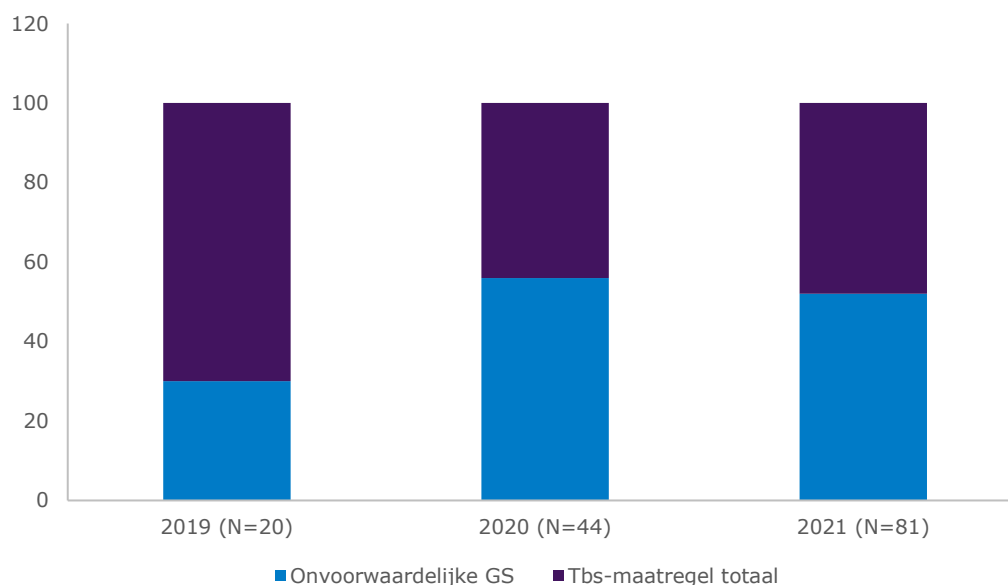
a In een aantal zaken wordt telkens een deels voorwaardelijke gevangenisstraf én een van de vier andere afdoeningen opgelegd. Het totaal in deze kolommen is daarmee niet op te tellen tot unieke zaken.

DUT = dadelijke uitvoerbaarheid. Met deze toevoeging wordt de tbs met voorwaarden direct uitvoerbaar verklaard, ondanks dat mogelijk nog hoger beroep volgt, zodat er geen toezichtloze periode ontstaat.

OVAR = ontslag van alle rechtsvervolging

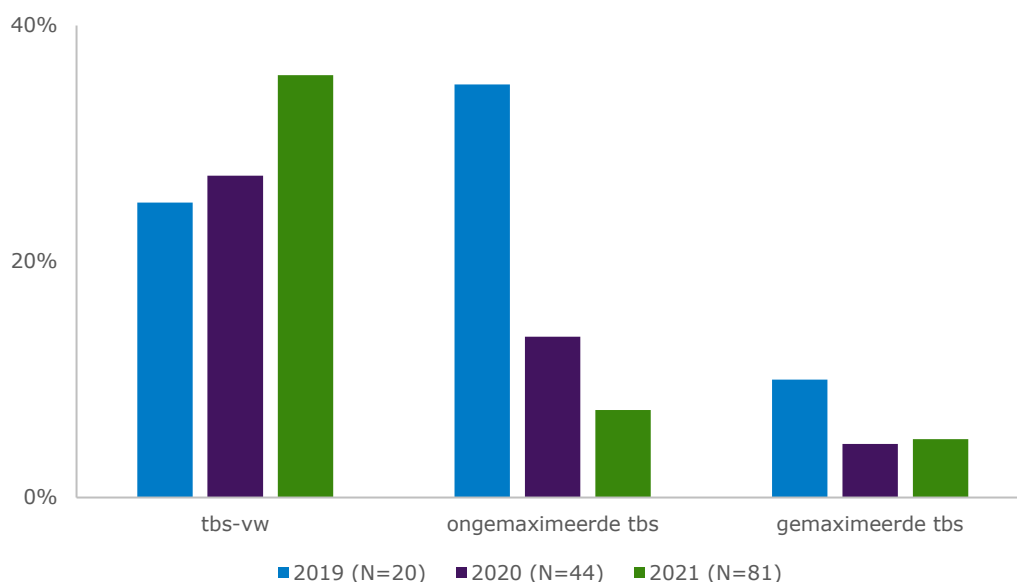
In figuur 2.3 is weergegeven hoe vaak de GVM in 2019, 2020 en 2021 relatief naar het totaal aantal GVM's werd gecombineerd met een tbs-maatregel of met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf. De aantallen tussen 2020 en 2021 verschillen niet veel. In vergelijking met 2019 valt te zien dat de GVM in 2020 en 2021 gelijkmatiger is verdeeld naar ofwel tbs-maatregel ofwel een onvoorwaardelijke gevangenisstraf, dit is ongeveer 50-50%.

Figuur 2.3 GVM gecombineerd met tbs-maatregel of onvoorwaardelijke gevangenisstraf 2019-2021, in percentages

In figuur 2.4 ten slotte, is te zien welke typen tbs-maatregelen in combinatie met de GVM zijn opgelegd. Het aantal combinaties met de tbs met voorwaarden is van 2019 naar 2021 gestaag toegenomen en het aantal combinaties met de ongemaximeerde tbs-maatregel is flink gedaald. Dit resultaat suggereert dat de rechters de wet vaker toepassen op de manier waarop de wetgever deze heeft bedoeld, omdat een combinatie van een GVM met een ongemaximeerde tbs-maatregel minder voor de hand ligt. Dit komt doordat deze maatregel ook telkens verlengd kan worden. Bovendien is met de Wlt de ongemaximeerde verlenging van de VB mogelijk geworden, waarmee ook in die periode toezicht en nazorg kan worden geboden zolang dat nodig is.

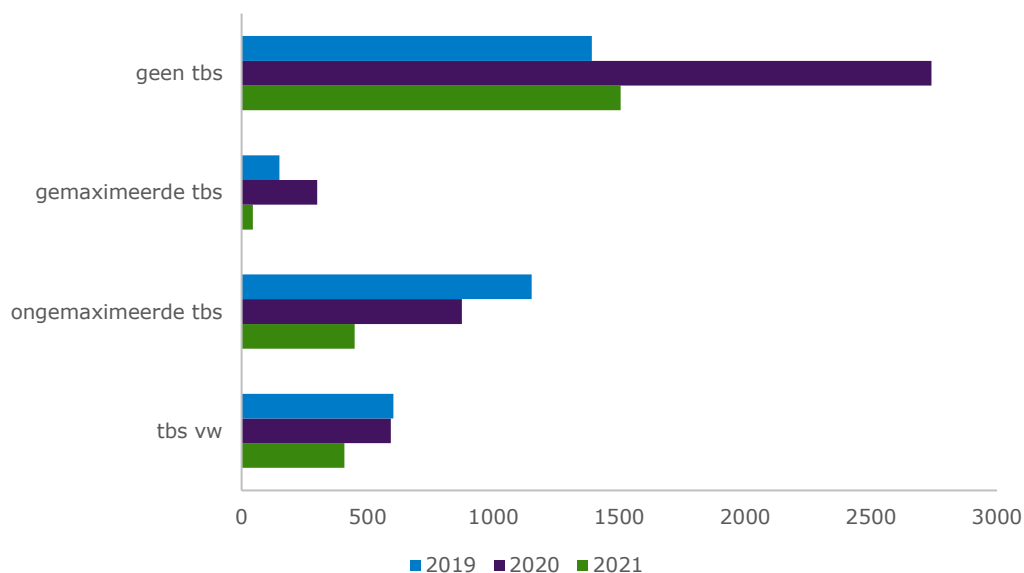
Figuur 2.4 GVM gecombineerd met type tbs-maatregel 2019-2021, in percentages

Naast de genoemde tweedeling naar al dan niet een tbs-maatregel, zijn er in verschillende zaken ook andere sancties opgelegd (rechtterkant tabel 2.4). Zo is te zien dat de GVM 13 keer is gecombineerd met een deels voorwaardelijke gevangenisstraf: 12 keer naast een gevangenisstraf en 1 keer naast een tbs-maatregel. In 12 van deze zaken is tevens één van de voorwaarden dat de betrokkene moet worden behandeld, al dan niet ambuland of via een opname. De 13e zaak is een zaak waarin de deels voorwaardelijke gevangenisstraf is gecombineerd met een tbs met voorwaarden, waarbij behandeling inherent is aan de opgelegde maatregel. Ook is er 8 keer een vrijheidsbeperkende maatregel (38v Sr) opgelegd en werd 5 keer de tenuitvoerlegging van een eerder opgelegde voorwaardelijke straf opgelegd. Hieruit blijkt dat het vrij ernstige zaken zijn waarin de GVM is opgelegd. Onder 'overig' vallen de volgende afdoeningen: in twee zaken wijst de rechter de tenuitvoerlegging van een eerder opgelegde gevangenisstraf af. Daarnaast verlengt de rechter in twee zaken de proeftijd bij v.i. en wijst de rechter in twee zaken een verzoek tot voorlopige hechtenis af. Tot slot legt de rechter in één zaak een taakstraf op.

De gemiddelde duur van een gevangenisstraf in combinatie met tbs met voorwaarden is 408 dagen ($SD=437$) onvoorwaardelijk en 26 dagen ($SD=161$) voorwaardelijk. In combinatie met een ongemaximeerde tbs-maatregel met verpleging is de gemiddelde duur van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf 449 dagen ($SD=670$). Bij een gemaximeerde tbs met verpleging is de gemiddelde gevangenisstraf 45 dagen ($SD=90$). Tot slot is de gemiddelde duur van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf zonder tbs 1.506 dagen ($SD=1.272$) en de gemiddelde duur van een voorwaardelijke gevangenisstraf 89 dagen ($SD=176$). In figuur 2.5 wordt de gemiddelde duur van de onvoorwaardelijke gevangenisstraf in 2019-2021 weergegeven. Ten opzichte van 2020 is de gemiddelde duur van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf in combinatie met een GVM gedaald, ongeacht de toevoeging van een tbs-maatregel. De grootste daling is te zien wanneer geen tbs-maatregel wordt opgelegd, in die zaken is de gemiddelde duur van de onvoorwaardelijke gevangenisstraf gedaald van 2.740 dagen in 2020 naar gemiddeld 1.506 dagen in 2021. In 2019 was de onvoorwaardelijke gevangenisstraf gemiddeld gezien met 1.391 dagen ook een stuk lager dan in 2020.

Figuur 2.5 Gemiddelde duur onvoorwaardelijke gevangenisstraf 2019-2021

2.3.6 *Vorderingen, standpunten en adviezen*

Het OM

De rechter kan de GVM ambtshalve of op vordering van de OvJ opleggen. In 2021 vordert de OvJ in 61 van de 81 zaken een GVM, in 2 zaken vordert de OvJ de GVM subsidiair aan een andere sanctie (totaal 78%) en in 12 zaken is de GVM ambtshalve opgelegd (15%). In 6 zaken is het niet duidelijk of de OvJ een GVM vordert omdat deze informatie niet in het extract van de uitspraak is opgenomen (7%). In 2020 vorderde de OvJ in 32 zaken (73% van 44 zaken) een GVM en in 2019 in 10 zaken (50% van 20 zaken). Het aantal vorderingen van een GVM door de OvJ ten opzichte van 2019 en 2020 is daarmee zowel in absolute zin als in relatieve zin gestegen (zie figuur 2.6 aan het einde van deze paragraaf).

In 31 van de 63 zaken waarin de OvJ (primair dan wel subsidiair) een GVM vordert, is ook een tbs-maatregel gevorderd. Dit is 20 keer een tbs met voorwaarden, 10 keer een ongemaximeerde tbs met verpleging en 1 keer een gemaximeerde tbs met verpleging. Ook is in 58 zaken naast de GVM een onvoorwaardelijke gevangenisstraf gevorderd en in 12 zaken een deels voorwaardelijke gevangenisstraf. In 25 van de 81 zaken is er sprake van één of meer overige vorderingen, zoals een vrijheidsbeperkende maatregel (art. 38v Sr; 8 keer), de tenuitvoerlegging van een eerder opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraf (6 keer) en diverse andere overige vorderingen zoals een taakstraf (1 keer), een ontzegging van de rijbevoegdheid (2 keer; totaal 15 keer een andere overige vordering).

De verdediging

De verdediging heeft zich in 2021 in 53 van de 81 zaken (65%) niet uitgelaten over de oplegging van een GVM (althans, dit is niet geciteerd in het vonnis). In 8 zaken (9,9%) pleit de verdediging zelf voor oplegging van een GVM en in 6 zaken (7%) laat de verdediging het aan de rechtbank. De verdediging spreekt zich in 8 zaken uit tegen oplegging van een GVM (11%). In 6 zaken ontbreekt deze informatie in het extract

van de uitspraak (7%). In 2020 pleitte de verdediging in 5 zaken (11% van 44 zaken) voor oplegging van een GVM (zie figuur 2.6 aan het einde van deze paragraaf) en in 2019 geen enkele keer. Hoewel de verdediging in 2021 twee keer meer pleit voor een GVM dan in 2020, blijft het aantal procentueel gezien gelijk.

In de zaken in 2021 waarin de verdediging pleit voor oplegging van een GVM (8 totaal), vraagt de verdediging daarnaast ofwel om de tbs-maatregel met voorwaarden (5 keer), ofwel om geen tbs-maatregel (3 keer). In 6 van de 8 zaken beargumenteert de verdediging niet waarom een GVM opgelegd zou moeten worden. In één zaak conformeert de verdediging zich slechts aan de eis van de OvJ (ECLI:NL:RBOVE:2021:4371). In de laatste zaak beargumenteert de verdediging het als volgt:

'... zodat de verdachte ook na zijn tbs begeleid kan worden indien dat nodig blijkt te zijn.'
(ECLI:NL:RBLIM:2021:5630)

In 2 zaken waarin de verdediging tegen de oplegging van een GVM pleit (8 totaal), vraagt de verdediging in plaats daarvan om een zorgmachtiging in het kader van de Wet forensische zorg (ECLI:NL:RBOVE:2021:1696, ECLI:NL:RBDHA:2021:14527). In 1 van deze zaken pleit de verdediging daarnaast subsidiair tot tbs met voorwaarden gemaximeerd op vier jaar. Dit is noemenswaardig omdat dit wettelijk niet mogelijk is, een tbs-maatregel met voorwaarden duurt maximaal negen jaar, waarbij de eerste termijn altijd 2 jaar is. Vooraf kan deze niet worden gemaximeerd op vier jaar. De rechter gaat per abuis mee in de redenering van de verdediging en doet de zaak af met een tbs-maatregel met voorwaarden gemaximeerd op vier jaar.¹⁵ In 2 andere zaken waarin de verdediging tegen de GVM pleit, beargumenteert zij dat een tbs met voorwaarden een beter alternatief is en wordt de toevoeging van een GVM wordt overbodig en dubbelop geacht (ECLI:NL:RBZWB:2021:6509, ECLI:NL:RBNNE:2021:1655). De verdediging verwijst in 1 van deze zaken naar het arrest van het gerechtshof 's-Hertogenbosch van 25 januari 2021 waarin het hof het niet noodzakelijk achtte een GVM op te leggen omdat er al een tbs-maatregel met voorwaarden werd opgelegd (ECLI:NL:GHSHE:2021:154). Deze uitspraak is niet helemaal navolgbaar, omdat een tbs-maatregel met voorwaarden maximaal negen jaar duurt en ook na die tijd toezicht en nazorg nodig kan zijn, wat met een GVM kan worden bereikt. In 2 zaken verwijst de verdediging naar het ontbreken van of de onzorgvuldigheid in een reclasseringsrapport als argument tegen oplegging van een GVM (ECLI:NL:RBGEL:2021:5485, ECLI:NL:RBDHA:2021:1145). In de tweede zaak pleit de verdediging ook tegen oplegging van een GVM omdat dit een te zware maatregel zou zijn. Tot slot is de verdediging in twee zaken tegen oplegging van een GVM omdat behandeling in het kader van v.i. voldoende zou zijn (ECLI:NL:RBGEL:2021:6439) of omdat de verdachte al gemotiveerd is om een behandeling te ondergaan (ECLI:NL:RBMNE:2021:2508).

De reclassering

De OvJ moet volgens de wet bij de vordering tot oplegging van de GVM een recent reclasseringsrapport overleggen. Bij de ambtshalve oplegging van de GVM is een reclasseringsrapport niet noodzakelijk (art. 38z lid 2 Sr). De reclassering heeft in 2021

¹⁵ Dit berust op een verkeerde interpretatie van de wet, want de rechtbank beargumenteert dit aan de hand van artikel 38e lid 2 Sr, dat echter alleen de tbs-maatregel met verpleging tot maximaal vier jaar limiteert als er geen misdrijf is gepleegd dat is gericht tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam (ECLI:NL:RBDHA:2021:14527).

in 72 van de 81 zaken een rapport opgesteld (89%). In 3 zaken is er geen reclasseringsadvies en in 6 zaken ontbreekt informatie over de aanwezigheid van een reclasseringsrapport in het extract van de uitspraak (7%).

In 1 van de 72 zaken kan de reclassering echter geen advies uitbrengen over de GVM door het weigeren van de veroordeelde om mee te werken aan de totstandkoming van het rapport (1%), waarmee het aantal adviezen op 71 komt. In 27 van de 71 zaken (38%) is er wel een rapport maar geen advies geciteerd, in 3 zaken (4%) is de reclassering expliciet tegen de oplegging van een GVM (zie hieronder), en in 41 zaken adviseert de reclassering een GVM op te leggen (58% van 71 zaken waarin zij adviseert). In 60 van de 63 zaken waarin de OvJ (subsidiar) een GVM vordert, is een reclasseringsadvies uitgebracht. In drie zaken dus niet. In 11 zaken is een reclasseringsadvies uitgebracht zonder dat de OvJ een GVM vordert.

In 2020 adviseerde de reclassering in 28 zaken (68% van 41 zaken) oplegging van een GVM (zie figuur 2.6 aan het einde van deze paragraaf) en in 2019 in 8 zaken (62% van 13 zaken). Uit deze cijfers blijkt dat zowel het aantal zaken waarin een reclasseringsrapport is uitgebracht als ook het aantal zaken waarin de reclassering de oplegging van de GVM adviseert, in 2021 ten opzichte van 2020 is gedaald.

In de 3 zaken waarin de reclassering zich negatief uitlaat over een GVM, wordt het recidiverisico 2 keer als hoog ingeschat en 1 keer als laag. Ondanks het hoge recidiverisico adviseert de reclassering geen GVM op te leggen. Zij onderbouwt dit als volgt: een GVM is niet nodig omdat tbs met voorwaarden een beter passend kader is (ECLI:NL:RBNHO:2021:81), de verdachte zich op dit moment meewerkend opstelt (ECLI:NL:RBGEL:2021:6439) en er geen sprake is van een hoge kans op onttrekking aan de voorwaarden (ECLI:NL:RBMNE:2021:4761). In 2 van de 3 zaken liet de reclassering zich niet uit over een tbs-maatregel. In de laatste zaak adviseerde de reclassering in plaats van een GVM een deels voorwaardelijke straf met bijzondere voorwaarden en toezicht gedurende vijf jaar.

De reclassering schat het recidiverisico in 25 van de 41 zaken waarin zij adviseert tot een GVM in als hoog, 1 keer als gemiddeld tot hoog en 1 keer als laag tot gemiddeld. In 12 van de 41 adviezen is het recidiverisico niet geciteerd in het vonnis en in 2 van de 41 adviezen is een risico-inschatting niet mogelijk door het weigeren van de veroordeelde. De reclassering gebruikt verschillende argumenten om het advies tot oplegging van een GVM te onderbouwen, in de meeste zaken zijn ook meerdere argumenten gebruikt (de argumenten tellen dus niet op tot 41 zaken). De reclassering verwijst 15 keer naar het hoge recidiverisico dat zij zien en 19 keer naar de eindigheid van de gecombineerde gevangenisstraf of tbs-maatregel, waardoor het nodig is dat ook daarna gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende voorwaarden kunnen worden toegepast. Een aantal keer verwijst de reclassering daarbij of daarnaast naar de ernst van de feiten (7 keer) of de ernst van de problematiek (8 keer) ter oplegging van een GVM:

'Omdat het gelet op de huidige persoonlijkheidsproblematiek van verdachte de vraag is of het recidiverisico afdoende verminderd kan worden binnen het tbs-traject.'

(ECLI:NL:RBGEL:2021:6738)

En:

'omdat sprake is van een ernstig geweldsdelict, ernstige problematiek en hardnekkige gedragspatronen.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:2508)

Ook richt de reclassering zich specifiek op de weigerende (2 keer) en niet gemotiveerde (2 keer) veroordeelden en adviseert ze een aantal keer een GVM om nader onderzoek mogelijk te maken na afloop van een straf of maatregel (4 keer). Hierbij speelt ook mee dat het mogelijk voortzetten van de weigerende houding van verdachte in de fase van v.i. wordt meegenomen bij het geven van een advies tot oplegging van de GVM (zie ook paragraaf 2.1.3):

'Een periode van voorwaardelijke invrijheidsstelling (hierna: v.i.) is te kort om onderzoek te doen naar verdachtes psychosociaal functioneren en om te kunnen werken aan gedragsverandering. Daarbij is de kans aanwezig – gezien zijn niet-meewerkende houding tijdens de verschillende onderzoeken – dat hij er voor kiest om zijn v.i. periode volledig uit te zitten. In dat geval is het zeer gewenst om een kader achter de hand te hebben waarbinnen toch onderzocht kan worden of voorwaarden op dat moment nodig zijn.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:5466)

En:

'Op dit moment kan volgens de reclassering het recidiverisico na behandeling in het kader van de gemaximeerde tbs-maatregel, niet worden ingeschat. De maatregel tot gedragsbeïnvloeding of vrijheidsbeperking als bedoeld in artikel 38z van het Wetboek van Strafrecht biedt de mogelijkheid om de risico's te zijner tijd opnieuw te b[e]oordelen en indien nodig voorwaarden te stellen.'
(ECLI:NL:RBDHA:2021:10692)

Twee keer refereert de reclassering aan de algemene veiligheid:

'...om de maatschappij voldoende te beveiligen en gedragsverandering bij verdachte te bewerkstelligen is volgens de reclassering een niet op voorhand in duur beperkte, gesloten klinische behandeling noodzakelijk.'
(ECLI:NL:RBGEL:2021:4811)

En:

'De reclassering is van mening dat [een zorgmachtiging] te weinig bescherming zal bieden voor verdachte en anderen.'
(ECLI:NL:RBAMS:2021:4640)

Tot slot gebruikt de reclassering in een zaak een opvallend argument:

'Mogelijk kan deze maatregel ertoe bijdragen dat het tbs-kader eerder afgesloten kan worden en de zorg waar de verdachte langdurig van afhankelijk zal zijn, in een ander kader voortgezet kan worden.'
(ECLI:NL:RBDHA:2021:14527)

Deze toepassing van de GVM draagt mogelijk bij aan het verminderen van de effecten van stigmatisering die de tbs-maatregel soms met zich meebrengt.

In de zaken waarin de reclassering adviseert tot oplegging van een GVM, adviseert zij daarnaast 17 keer een tbs met voorwaarden op te leggen, 2 keer een ongemaximeerde tbs-maatregel, 1 keer een gemaximeerde tbs-maatregel en 3 keer geen tbs-maatregel. Tot slot is het advies van de reclassering over een tbs-maatregel 17 keer niet geciteerd in het vonnis en is er in 1 zaak geen advies mogelijk in verband met weigeren.

Het NIFP

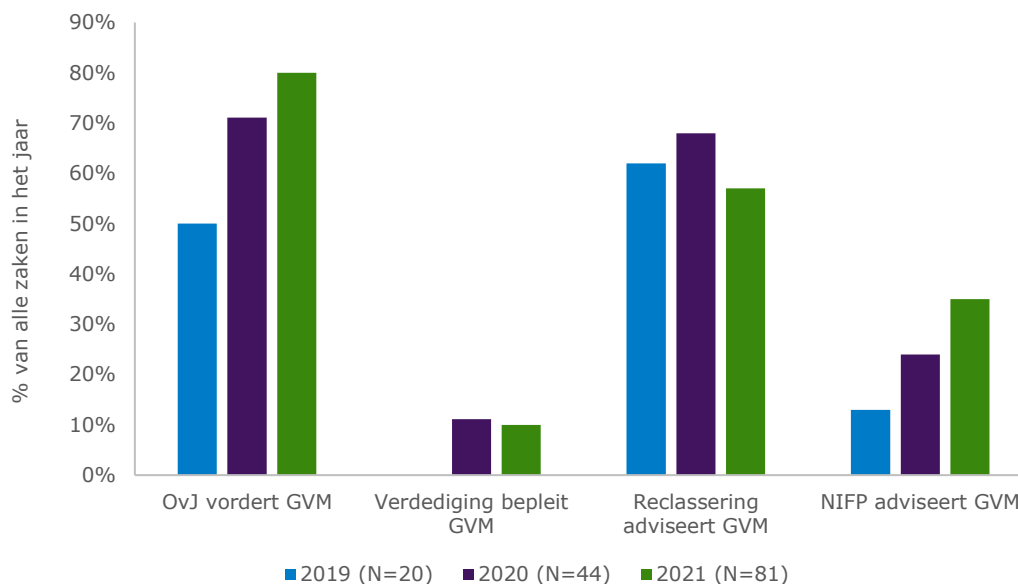
Adviezen

De gedragsdeskundigen van het NIFP hebben in 67 van de 81 zaken een gedragskundig rapport opgemaakt. In 6 van de 67 zaken kon het NIFP echter geen advies uitbrengen wegens het weigeren van de veroordeelde om mee te werken. In 1 van deze 6 zaken stelt het NIFP wel de hypothese dat er sprake lijkt te zijn van meerdere stoornissen. In 1 zaak wordt genoemd dat er een NIFP-rapport is opgemaakt, maar is deze verder niet inhoudelijk besproken in het vonnis. In totaal is daarmee in 60 zaken (74%) een geldig NIFP-rapport met een (gedeeltelijke) conclusie getrokken over de aanwezigheid van de stoornis en/of de noodzaak tot een justitiële interventie.

Het NIFP adviseert in 19 van de 60 zaken waarin een NIFP-rapport is uitgebracht om een GVM op te leggen (32%). In 2 van de 60 zaken adviseren de psycholoog en psychiater gemengd over oplegging van een GVM, waarbij in 1 zaak de psycholoog een GVM adviseert en de psychiater niet, en bij 1 zaak andersom (totaal 35% van 60 zaken). In 5 zaken spreekt het NIFP geen specifiek justitieel kader uit (8%). Daarnaast heeft het NIFP zich in 29 zaken niet uitgelaten over de oplegging van een GVM (48%). In 4 zaken adviseert het NIFP géén GVM op te leggen (7%). Tot slot heeft de veroordeelde in 1 zaak dit onderdeel van het onderzoek geweigerd waardoor het NIFP geen advies kon geven over oplegging van een GVM (eerder werden wel stoornissen vastgesteld). In 2020 adviseerde het NIFP in 8 zaken (24% van 33 zaken) oplegging van een GVM (zie figuur 2.6 aan het einde van deze paragraaf) en in 2019 in 2 zaken (13% van 16 zaken). Zowel het absolute als relatieve aantal positieve adviezen van het NIFP is gestegen in 2021 ten opzichte van 2019 en 2020.

In de 19 zaken waarin het NIFP een GVM adviseerde, adviseert het NIFP 8 keer geen tbs-maatregel op te leggen, 8 keer een tbs met voorwaarden, 2 keer een ongemaximeerde tbs-maatregel, en 1 keer heeft het NIFP zich niet uitgelaten over een tbs-maatregel.

Figuur 2.6 Percentage gevorderd, bepleit en geadviseerde GVM's 2019-2021

Bij het NIPF-advies geldt $N=16$ in 2019, $N=33$ in 2020 en $N=60$ in 2021, omdat niet in elke zaak een NIPF-advies is gegeven. Bij het reclasseringsadvies geldt $N=13$ in 2019, $N=41$ in 2020 en $N=71$ in 2021, omdat niet in elke zaak een reclasseringsadvies is gegeven.

Stoornissen

In 59 van de 60 zaken met een NIPF-rapport zijn stoornissen vastgesteld (98%). In 14 zaken was dit één stoornis (24% van de zaken met een NIPF-rapport), in 45 zaken waren dit meerdere stoornissen (74% van de zaken met een NIPF-rapport). Gemiddeld zijn bij de veroordeelden in 2021 2,18 stoornissen ($SD=1,16$) gediagnosticeerd. In 1 zaak stelt het NIPF vast dat verdachte niet lijdende is aan een stoornis. In 2020 werden in 31 zaken (93% van 33 zaken met een advies) één (4 keer) of meerdere (27 keer) stoornissen bij een veroordeelde vastgesteld. In 2019 werden bij 7 veroordeelden (44% van 16 zaken met een advies) meerdere stoornissen vastgesteld. Zowel het absolute aantal keer dat een stoornis is vastgesteld door het NIPF als het relatieve aantal is daarmee gestegen in 2021 ten opzichte van 2020 en 2019.

In tabel 2.5 zijn de door het NIPF vastgestelde stoornissen weergegeven. Het aantal stoornissen telt niet op tot 60 zaken, omdat er veelal meerdere stoornissen per persoon zijn vastgesteld. Het NIPF stelt veelal een stoornis in het gebruik van middelen of een persoonlijkheidsstoornis vast. In de meeste gevallen bestaat de persoonlijkheidsstoornis uit een combinatie van kenmerken van verschillende persoonlijkheidsstoornissen. Met name kenmerken van cluster B persoonlijkheidsstoornissen.¹⁶

¹⁶ Dit zijn de antisociale, borderline, narcistische en theatrale persoonlijkheidsstoornissen.

Tabel 2.5 Stoornissen vastgesteld door het NIFP bij veroordeelden tot een GVM in 2021

Stoornis	Aantal
Diverse stoornissen	72
Verstandelijke beperking	21
Schizofrenie/psychotische symptomen	13
Autisme spectrum stoornis	12
Pedofilie of seksuele stoornis	12
Stemmingsstoornis	5
ADHD	4
Agressie regulatie stoornis	3
PTSS	1
Cognitieve stoornis NAO	1
Persoonlijkheidsstoornissen	27
Persoonlijkheidsstoornis NAO	16
Antisociale persoonlijkheidsstoornis	6
Borderline persoonlijkheidsstoornis	2
Ontwijkende persoonlijkheidsstoornis	2
Narcistische persoonlijkheidsstoornis	2
Stoornis in het gebruik van middelen	31
Cannabis	15
Alcohol	10
Poly/harddrugs (cocaine cocaïne, amfetamine, enz.)	6
Totaal	131

2.3.7 Argumentatie ter oplegging GVM

De rechters gebruiken verschillende argumenten om een GVM op te leggen. In 72 van de 81 zaken onderbouwt de rechtbank haar beslissing met meer dan één argument. In 6 van de 81 zaken is alleen een extract van de uitspraak beschikbaar, waarin geen argumentatie van de rechter is opgenomen. In de meeste gevallen combineert de rechtbank verschillende argumenten. Het komt voor dat in een zaak meerdere argumenten in dezelfde categorie vallen, bijvoorbeeld als op twee manieren is uitgelegd dat er aan de wettelijke eisen is voldaan. Wanneer een argument 52 keer is gebruikt, betekent dit dus niet dat dit argument in 52 zaken is gebruikt. De argumenten van de rechtbank en het aantal keer dat deze voorkomen zijn weergegeven in tabel 2.6 (in aflopend aantal keer dat deze zijn genoemd) en zijn daarna verder besproken.

Tabel 2.6 Argumentatie ter oplegging GVM door de rechtbank

Argument	Aantal
Aan de wettelijke vereisten is voldaan	57
In belang van de algemene veiligheid	59
Ook na gevangenisstraf toezicht mogelijk indien nodig	24
Ter voorkoming van recidive	26
Op advies van de gedragsdeskundigen	21
Ook na tbs-maatregel toezicht mogelijk indien nodig	26
Op advies van de reclassering	21
In verband met de geconstateerde problematiek	24
Kans op herhaling is groot	19
Beoordeling van de noodzaak vindt later plaats	14
Passend vanwege kenmerken van de zaak	14
Creëren van de mogelijkheid tot langdurig toezicht	8
Mochten voorwaarden onder PP en v.i. niet voldoende zijn	5
Op vordering van de OvJ	5
Het OM dient in een aparte procedure de TUL van de maatregel te vorderen	5
Een <i>positief</i> reclasseringsadvies is niet vereist ^a	5
Vanwege weigeren nog te veel onduidelijk	1
Vanwege mogelijk saboteren v.i.	1

a Onder verwijzing naar *Kamerstukken I*, 33 816 nr. D, p. 32 / Onder verwijzing naar HR 2021:770

In navolging van de wet

Het meest gebruikte argument van de rechter is dat aan de wettelijke vereisten voor oplegging van een GVM is voldaan. Meteen daarop is veelal gezegd dat de oplegging noodzakelijk is in het belang van de algemene veiligheid en volgt een argument ter onderbouwing van dat statement. Bijvoorbeeld in deze zaak:

'Een door verdachte begaan feit ([poging tot] mensenhandel) is een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaren of meer is gesteld en betreft een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen. Verder eist de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen de oplegging van die maatregel.'
(ECLI:NL:RBNNE:2021:670)

Vanwege de eindigheid van straffen en maatregelen

Met de GVM wordt beoogd ook na een tbs-maatregel of onvoorwaardelijke gevangenisstraf een toezichtkader te bieden. De rechter verwijst veelvuldig naar de eindigheid van deze maatregelen (26 keer, behalve de ongemaximeerde tbs-maatregel) en straf ter oplegging van een GVM (eveneens 26 keer) en de zorgen die hij heeft dat na de tbs-maatregel en/of gevangenisstraf het risico van recidive voldoende is afgenomen. Niet altijd kan de rechter echter een andere modaliteit opleggen, vanwege kenmerken van de zaak zoals het gepleegde delict en/of andere (persoons)kenmerken. De

gemaximeerde tbs-maatregel duurt maximaal vier jaar (inclusief VB) en tbs met voorwaarden duurt maximaal negen jaar:

'De door de rechtbank op te leggen gemaximeerde maatregel van terbeschikkingstelling zal na ommekomst van ten hoogste vier jaar van rechtswege eindigen. Het is zeer de vraag of binnen die tijd met de benodigde langdurige behandeling van de verdachte zodanige resultaten zijn bereikt dat de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen alsdan voldoende zijn gewaarborgd. Toekomstige risico's ten aanzien van de veiligheid van anderen, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen kunnen met de gemaximeerde terbeschikkingstelling in die zin mogelijk te beperkt ondervangen worden. Gelet hierop acht de rechtbank het noodzakelijk om de gedragsbeïnvloedende of vrijheidsbeperkende maatregel op te leggen.'
(ECLI:NL:RBNHO:2021:5903)

Ook na een gevangenisstraf acht de rechter het vaak noodzakelijk om toezicht en voorwaarden mogelijk te maken middels een GVM:

'Op die manier wordt het mogelijk om de verdachte in aansluiting op de GS onder toezicht te stellen indien dit op dat moment nog noodzakelijk wordt geacht.'
(ECLI:NL:RBROT:2021:10848)

Tot slot duurt de v.i. periode sinds de wijziging van de Wet Straffen en Beschermen maximaal twee jaar (*Staatsblad*, 2020, 2021). De verwachting is dat veroordeelden er na een lange gevangenisstraf voor kiezen de v.i. uit te zitten om voorwaarden te vermijden. De rechter verwijst in één zaak naar de mogelijkheid dat de veroordeelde de v.i. periode uitzit, waardoor een eventuele behandeling in een voorwaardelijk kader niet zal plaatsvinden:

'Daarbij is de kans aanwezig – gezien zijn niet-meewerkende houding tijdens de verschillende onderzoeken – dat hij ervoor kiest om zijn v.i. periode volledig uit te zitten. In dat geval is het zeer gewenst om een kader achter de hand te hebben waarbinnen toch onderzocht kan worden of voorwaarden op dat moment nodig zijn.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:5466)

Omdat behandeling (nog) noodzakelijk is

Eén van de doelen van de GVM is om een juiste behandeling mogelijk te maken of voort te zetten, waar dit normaal gesproken niet meer zou kunnen door het beëindigen van een straf of maatregel. De rechter baseert zich in een aantal zaken op een advies van het NIFP om een GVM op te leggen:

'De rechtbank heeft daarbij gelet op de adviezen van de psycholoog en de psychiater. De psychiater heeft geconcludeerd dat bij beëindiging van de tbs de kans bestaat dat het recidiverisico weer toeneemt als het (reclasserings-)toezicht wegvalt, mede gelet op de eerdere recidive van de verdachte. Na het aflopen van de onderhavige tbs met voorwaarden, kan de GVM te zijner tijd – indien nodig – voorkomen dat de hulpverlening aan de verdachte eindigt voordat zijn behandeling is afgerond.'
(ECLI:NL:RBNHO:2021:11282)

Vanwege complexe problematiek

De problematiek van de veroordeelde is in sommige gevallen zo ernstig en complex dat de rechter een langdurige behandeling noodzakelijk acht:

'Bij verdachte is sprake van complexe problematiek op grond waarvan langdurig toezicht op verdachte is vereist om het recidiverisico in te kunnen perken.'
(ECLI:NL:RBNNE:2021:3181)

In het verlengde hiervan twijfelt de rechter soms of de voorwaarden onder het penitentiair programma en v.i. voldoende zijn om de juiste behandeling na een gevangenisstraf te kunnen waarborgen. Bijvoorbeeld in deze zaak:

'De rechtbank is van oordeel dat de mogelijkheden tot behandeling in het kader van de voorwaardelijke invrijheidstelling te onbepaald en te onzeker zijn. Onduidelijk is hoe behandel- en begeleidbaar verdachte na ommekomst van een langdurige gevangenisstraf zal zijn en hoe lang de behandeling noodzakelijk zal zijn.'

Vanwege onduidelijkheid over de noodzaak tot behandeling

In andere gevallen is het voor de rechter nog niet duidelijk wat de problematiek van verdachte is en of een behandeling later noodzakelijk zal zijn. Dit is het geval in een zaak waarin de veroordeelde weigert om mee te werken aan het pJ-onderzoek. Nader onderzoek zal moeten plaatsvinden tijdens het langdurige toezicht:

'Een periode van voorwaardelijke invrijheidsstelling (hierna: v.i.) is te kort om onderzoek te doen naar verdachtes psychosociaal functioneren en om te kunnen werken aan gedragsverandering.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:5466)

Vanwege blijvend recidiverisico

Een tweede doel van de GVM is het voorkomen van recidive. De rechter verwijst veelvuldig naar het voorkomen van recidive als argument voor het opleggen van een GVM:

'De verdachte lijkt immers, zo blijkt uit de rapportages, nog steeds over een salafistische gedachtengoed te beschikken, waardoor de kans op recidive onverminderd aanwezig is. Langdurig toezicht is nodig om het recidiverisico in te perken.'
(ECLI:NL:RBROT:2021:8157)

De rechter baseert dit recidiverisico vaak op het rapport van de reclassering:

'De rechtbank heeft bij de beoordeling van de noodzaak van deze maatregel gelet op de hiervoor genoemde overwegingen uit het reclasseringsadvies, met name op wat naar voren is gebracht over het hoge recidiverisico.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:1786)

Een aantal keer wordt door de reclassering een GVM geadviseerd en neemt de rechter dit advies over:

'De rechtbank zal daarom de door de reclassering geadviseerde GVM opleggen.'
(ECLI:NL:RBDHA:2021:1744)

Echter is geen *positief* reclasseringsadvies nodig voor de oplegging van een GVM (ECLI:NL:HR:2022:1860). De rechter verwijst hier in een aantal zaken ook expliciet naar:

'Een daartoe strekkend positief reclasseringsadvies is niet vereist.'
(o.a. ECLI:NL:RBROT:2021:10848, ECLI:NL:RBROT:2021:11857)

Soms verwijst de rechter niet zo zeer naar het voorkomen van recidive, maar naar de mogelijkheid om het risico te kunnen signaleren en op een aanvaardbaar niveau te houden:

'...zodat (eventueel) langdurig toezicht kan worden gehouden op verdachte teneinde dreigende recidive te signaleren.'
(ECLI:NL:RBLIM:2021:3169)

En:

'De rechtbank is van oordeel dat, gelet op hetgeen hiervoor ten aanzien van het recidiverisico is overwogen, het creëren van een mogelijkheid om verdachte, ook na de voorwaardelijke invrijheidsstelling, langdurig onder toezicht te stellen noodzakelijk is om het recidiverisico in de toekomst op een aanvaardbaar niveau te houden.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:3297)

Overig

Een combinatie van verschillende argumenten in één zin komt eveneens een enkele keer voor. De rechter stelt dan dat het passend is vanwege kenmerken van de zaak. Bijvoorbeeld in dit vonnis:

'De RB heeft bij de beoordeling van de noodzaak van deze maatregel gelet op de ernst van de feiten, de persoon van de verdachte, de aanleiding van de feiten, het feit dat verdachte zichzelf als slachtoffer ziet en zich nog steeds verwijtend uit over het slachtoffer en hetgeen over het recidiverisico door de deskundigen naar voren is gebracht.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:4787)

In paragraaf 2.3.6 werd duidelijk dat de OvJ in 63 zaken een GVM vorderde. Toch is de vordering van de OvJ slechts vijf keer expliciet door de rechters genoemd als argument om een GVM op te leggen.

Tot slot verwijst de rechter in de oplegging van de GVM een aantal keer expliciet naar de tweetrapsraket, wat een meer procedurele uitspraak is en niet echt ter onderbouwing van de oplegging:

'De beoordeling van de noodzaak tot tenuitvoerlegging van de maatregel, en indien nodig onder welke voorwaarden, zal in de laatste fase van de aan de verdachte opgelegde ter beschikkingstelling plaatsvinden.'
(ECLI:NL:RBNHO:2021:5903)

En:

'De rechtbank merkt ten overvloede op dat de GVM-maatregel pas kan worden tenuitvoergelegd na een daartoe strekkende vordering van het Openbaar Ministerie bij beëindiging van de tbs-maatregel en een daaropvolgende beslissing van de rechtbank.'

(ECLI:NL:RBMNE:2021:681)

2.3.8 Verdieping van de doelgroepen

In deze paragraaf zijn de drie specifiek genoemde doelgroepen van de wetgever per doelgroep nader besproken. De kenmerken van deze zaken zijn hierboven ook aan de orde gekomen, maar dit keer gebeurt dit per doelgroep (zie tabel 2.7).

Weigerende observandi

Zoals eerder in paragraaf 2.3.3 vermeld weigerden 9 verdachten, aan wie in 2021 een GVM is opgelegd, (deels) medewerking aan het pJ-onderzoek. De weigeraars stonden terecht voor elf geweldsdelicten, zes levensdelicten, twee zedendelicten, één keer brandstichting en één overig delict.

De OvJ vorderde bij 7 weigeraars (subsidiar) een GVM en bij 2 weigeraars werd de GVM ambtshalve opgelegd. Wanneer de OvJ een GVM vorderde, werd daarnaast drie keer geen tbs-maatregel gevorderd, twee keer een ongemaximeerde tbs met verpleging en twee keer een gemaximeerde tbs met verpleging. Bij 5 weigeraars vorderde de OvJ naast een GVM een onvoorwaardelijke gevangenisstraf en bij 1 weigeraar werd OVAR gevorderd. Tot slot vorderde de OvJ bij twee weigeraars naast een GVM een vrijheidsbeperkende maatregel (art. 38v Sr).

De verdediging pleitte bij geen van de weigeraars voor oplegging van een GVM. De verdediging liet zich bij alle negen weigeraars niet uit over oplegging van een GVM.

Ondanks het weigeren van de verdachte adviseerde de reclassering bij 7 weigeraars een GVM op te leggen. Bij 5 van deze 7 weigeraars werd het risico op recidive ingeschat als hoog, in 1 zaak was geen inschatting mogelijk door het weigeren van de verdachte en in 1 zaak is geen risico-inschatting geciteerd in het vonnis. In 1 zaak was geen reclasseringsadvies aanwezig. Daarnaast was in 1 zaak het weigeren van de verdachte wel een oorzaak voor het ontbreken van een advies. Wanneer de reclassering een GVM adviseerde, werd daarnaast 1 keer een tbs met voorwaarden geadviseerd, 1 keer een ongemaximeerde tbs met verpleging, 1 keer geen tbs-maatregel en 1 keer een gemaximeerde tbs met verpleging. Drie keer liet de reclassering zich niet uit over een tbs-maatregel.

Ondanks het weigeren van de verdachten wist het NIFP bij 3 weigeraars meerdere stoornissen vast te stellen. Bij 6 weigerende observandi was dit niet mogelijk door het weigeren. Het NIFP adviseerde maar bij 1 weigeraar een GVM op te leggen. In tegenstelling tot de reclassering kwam het NIFP vaker (6 keer) tot de conclusie dat er geen advies mogelijk was door het weigeren van de verdachte. In 2 zaken liet het NIFP zich niet uit over de oplegging van een GVM. In de zaak waarin het NIFP een GVM adviseerde, werd ook een ongemaximeerde tbs met verpleging geadviseerd (ECLI:NL:RBDHA:2021:6509).

De rechter legde aan 7 weigeraars naast een GVM een onvoorwaardelijke gevangenisstraf op met een gemiddelde duur van 1.714 dagen ($SD=1.774$). Tevens werd 6 keer geen tbs-maatregel opgelegd, 1 keer een tbs met voorwaarden, 1 keer gemaximeerde tbs met verpleging en 1 keer een ongemaximeerde tbs met verpleging. Tot slot werd aan 1 weigeraar ook de vrijheidsbeperkende maatregel (art. 38v Sr) opgelegd.

Veroordeelden voor een terroristisch misdrijf

In 2021 is aan 8 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf een GVM opgelegd. Naast een terroristisch misdrijf of deelname aan een terroristische organisatie is één van deze terroristen ook veroordeeld voor het overtreden van de Opiumwet.

De OvJ vorderde bij alle 8 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf een GVM en een onvoorwaardelijke gevangenisstraf en in geen van de zaken een tbs-maatregel. Alle GVM's die in 2021 aan deze doelgroep zijn opgelegd, zijn daarmee op vordering van de OvJ geweest en niet ambtshalve door de rechtbank opgelegd. Bij 3 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf vorderde de OvJ ook een deels voorwaardelijke gevangenisstraf.

De verdediging heeft zich bij geen van de veroordeelden voor een terroristisch misdrijf uitgelaten over oplegging van een GVM.

De reclassering adviseerde aan 4 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf een GVM op te leggen. Bij alle 4 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf schat de reclassering het risico op recidive in als hoog. In de overige 4 zaken heeft de reclassering geen uitspraak gedaan over oplegging van een GVM. Tevens liet de reclassering zich bij geen van de zaken uit over oplegging van een tbs-maatregel.

Het NIFP heeft in 5 van de 8 zaken gedragskundig onderzoek uitgevoerd, in 3 zaken is geen NIFP-advies aanwezig. Het NIFP stelt in deze 5 zaken (meerdere) stoornissen vast. Daarbij adviseert het NIFP geen enkele keer aan een terrorist een GVM op te leggen. Ook adviseert het NIFP 2 keer om geen tbs-maatregel op te leggen. Drie keer spreekt het NIFP zich niet uit over een tbs-maatregel. Eén keer adviseert het NIFP dat een passende interventie nodig is, maar specificeert deze interventie verder niet.

De rechter legt aan alle 8 veroordeelden voor een terroristisch misdrijf naast een GVM ook een onvoorwaardelijke gevangenisstraf op met een gemiddelde duur van 1.327 dagen ($SD=902$). Daarnaast is 3 keer een deels voorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd van gemiddeld 180 dagen ($SD=255$). Daarnaast legt de rechter in geen van de 8 zaken een tbs-maatregel op.

Uitreizende zedendelinquenten

Zeventien (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten hebben in 2021 een GVM opgelegd gekregen. Onder mogelijk uitreizende zedendelinquenten worden zedendelinquenten met een delict tegen een minderjarig slachtoffer verstaan (zie paragraaf 1.1). Naast de zedendelicten met een minderjarig slachtoffer zijn de (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten ook veroordeeld voor drie zedendelicten tegen meerderjarige slachtoffers, drie geweldsdelicten en één keer valsheid in geschrifte.

De OvJ vordert bij 14 (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten een GVM. In 2 zaken is de GVM ambtshalve opgelegd. Wanneer de OvJ een GVM vordert, is ook 7 keer tbs met voorwaarden gevorderd, 1 keer ongemaximeerde tbs met verpleging en zes keer

geen tbs-maatregel. Tevens is telkens bij een GVM ook een onvoorwaardelijke gevangenisstraf gevorderd. Twee keer vordert de OvJ ook een deels voorwaardelijke gevangenisstraf.

De verdediging pleit bij 2 (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten voor oplegging van een GVM. In beide zaken voert de verdediging geen andere argumenten aan voor oplegging van een GVM, anders dan dat er geen bezwaar tegen is (ECLI:NL:RBNNE:2021:4974, ECLI:NL:RBNHO:2021:11282). Eén keer pleit de verdediging tegen oplegging van een GVM. In deze al eerder besproken zaak verwijst de verdediging naar de overbodigheid van een GVM, nu al een tbs met voorwaarden wordt opgelegd (zie paragraaf 2.2.6). Elf keer laat de verdediging zich niet uit over een GVM en 2 keer laat de verdediging het aan de rechtbank. In 1 zaak is het niet duidelijk of de verdediging voor een GVM pleit, omdat dit niet in het extract van de uitspraak is opgenomen. Wanneer de verdediging voor een GVM pleitte, vraagt de verdediging ook om een tbs-maatregel met voorwaarden op te leggen.

De reclassering adviseert aan 8 (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten een GVM op te leggen. Bij 4 van hen wordt het risico op recidive als hoog ingeschat en bij vier van hen is geen risico geciteerd in het vonnis (of werd een extract van de uitspraak gebruikt). In 1 zaak spreekt de reclassering zich expliciet uit tegen oplegging van een GVM:

'...nu er geen sprake is van een hoge kans op onttrekking van de voorwaarden.'
(ECLI:NL:RBMNE:2021:4761)

In 6 zaken laat de reclassering zich niet uit over oplegging van een GVM en in één zaak is geen reclasseringsadvies aanwezig. In alle 8 zaken waarin de reclassering adviseert tot een GVM, wordt ook een maatregel tbs met voorwaarden geadviseerd.

Het NIFP stelt bij 15 (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten (meerdere) stoornissen vast. Daarnaast adviseert het NIFP bij 8 (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten een GVM op te leggen. In 1 zaak is geen NIFP-advies aanwezig en in zes zaken laat het NIFP zich niet uit over oplegging van een GVM. In 1 zaak wordt deze informatie niet benoemd in het extract van de uitspraak. Wanneer het NIFP een GVM adviseert, is ook 6 keer tbs met voorwaarden geadviseerd en 2 keer geen tbs-maatregel.

De rechter legt naast een GVM aan alle 17 (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten een onvoorwaardelijke gevangenisstraf op met een gemiddelde duur van 939,53 dagen ($SD=799,59$). Daarnaast wordt 3 keer een deels voorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd van gemiddeld 92 dagen ($SD=208,92$). Tevens legt de rechter aan 9 (mogelijk) uitreizende zedendelinquenten een tbs met voorwaarden op, aan 1 ongemaximeerde tbs met verpleging en aan 7 geen tbs-maatregel.

Tabel 2.7 Een vergelijking van de doelgroepen, 2021

Kenmerk	Weigeraars (N=9)	Veroordeelden voor een terroristisch misdrijf (N=8)	Uitreizende zedendelinquenten (N=17)
OvJ			
Vordering GVM	7	8	14
Vordering tbs (binnen GVM = ja)	4	0	8
Vordering onvrw. GS (binnen GVM = ja)	5	8	14
Vordering vrw. GS (binnen GVM = ja)	0	3	2
Verdediging			
Pleit voor GVM	0	0	2
Pleit voor tbs (binnen GVM = ja)	n.v.t.	n.v.t.	2
Reclassering			
Advies GVM	7	4	8
Hoog risico (binnen GVM = ja)	5	4	4
Advies tbs (binnen GVM = ja)	4	0	8
NIFP			
Stoornis vastgesteld	3	5	15
Advies GVM	1	0	8
Advies tbs (binnen GVM = ja)	1	n.v.t.	6
Afdoening			
Onvrw. GS	7	8	17
Vrw. GS	0	3	3
Tbs	3	0	10

2.3.9 Tenuitvoerlegging GVM

In totaal zijn in 3 zaken uitspraken tot tenuitvoerlegging van de GVM gevonden: in 1 zaak uit 2019 werd de GVM opgelegd en werd gelijktijdig het bevel tot tenuitvoerlegging gegeven (ECLI:NL:RBMNE:2019:3472). Twee andere zaken komen uit 2021 (1 niet openbare zaak, ECLI:NL:RBLIM:2021:6934). Daarnaast is de GVM die vanaf 2019 ten uitvoer wordt gelegd in 2021 met twee jaar verlengd. In 2021 is de tenuitvoerlegging in die zaak verlengd. Dit aantal is nog te laag om verdere conclusies over te trekken.

Er is in het huidige onderzoek nog geen zicht gekomen op het aantal vorderingen van het OM, het aantal adviezen van de reclassering en het aantal toegewezen vorderingen tot tenuitvoerlegging van de GVM door de rechter. In het volgende rapport wordt nader bekeken of en hoe aan deze gegevens kan worden gekomen.

In de drie zaken waarin de tenuitvoerlegging momenteel loopt, zijn de uitspraken slechts in twee zaken openbaar en is er in verband met de privacy voor gekozen deze hier (nog) niet nader te bespreken.

3 Conclusies

3.1 Inleidend

In het huidige onderzoek zijn in totaal 99 uitspraken over GVM's gevonden: 17 uitspraken in hoger beroep over zaken met een startjaar in 2018-2020, 81 opleggingen van de GVM in eerste aanleg in 2021 en 1 uitspraak in eerste aanleg over 2020. Met de nieuwe uitspraken verandert het aantal opgelegde GVM's in de eerdere jaren, waarbij is geteld naar jaar van eerste aanleg: 1 GVM in 2018, 20 GVM's in 2019, 44 in 2020 en 81 in 2021. Het is mogelijk dat in (een deel van) deze zaken nog hoger beroep wordt ingesteld, naar verwachting geldt dit vooral voor de GVM's uit 2020 en 2021. Hiermee kan dit aantal nog veranderen.

3.2 Beantwoording onderzoeksvragen

- 1 Hoeveel GVM's zijn door de rechter opgelegd en hoe onderbouwt de rechter deze vonnissen?

In 2021 zijn er 81 GVM's in eerste aanleg opgelegd. De rechters onderbouwen de oplegging van de GVM veelal eerst met de constatering dat aan de wettelijke eisen voor de oplegging is voldaan en dat de veiligheid van de maatschappij de oplegging vereist. Vervolgens onderbouwen zij de manier waarop dit zo is, bijvoorbeeld door te noemen welk delict is gepleegd en dat hier een strafdreiging van vier jaar of meer op staat. Verder zijn de rechters er met enige regelmaat niet genoeg gerust op dat na de in combinatie opgelegde straf en/of tbs-maatregel het risico op recidive voldoende zal zijn afgenomen. Deze maatregelen en straffen zijn eindig (behalve de ongemaximeerde tbs-maatregel) en het is de rechters onduidelijk of de duur van de eindige kaders voldoende is om verandering te bewerkstelligen. Dit argument wordt vaak onderbouwd door te verwijzen naar een NIFP- en/of reclasseringsrapport waarin dit wordt geconcludeerd. In die rapporten is tevens regelmatig benoemd dat er sprake is van complexe problematiek of de inschatting van een blijvend recidiverisico, waardoor de GVM noodzakelijk wordt geacht.

- 2 Welke afdoening(en) is/zijn naast de GVM opgelegd?

De GVM is in 2021 vrijwel net zo vaak gecombineerd met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf als met een tbs-maatregel: 52% versus 48%, respectievelijk. Als sprake is van de combinatie met een tbs-maatregel, is dit meestal een tbs met voorwaarden (74% van de zaken), soms een ongemaximeerde tbs-maatregel (15% van de zaken) of een gemaximeerde tbs-maatregel (10%). Het aantal combinaties met de tbs met voorwaarden is van 2019 naar 2021 gestaag toegenomen en het aantal combinaties met de ongemaximeerde tbs-maatregel is flink gedaald. Dit resultaat suggereert dat de rechters de wet vaker toepassen op de manier waarop de wetgever deze heeft bedoeld, aangezien een combinatie van de GVM met een ongemaximeerde tbs-maatregel minder voor de hand ligt. Ook andere sancties komen voor, zowel bij de GVM's gecombineerd met een tbs-maatregel, als bij de GVM's gecombineerd met een gevangenisstraf. Zo is er acht keer tevens een vrijheidsbeperkende maatregel opgelegd en 13 keer een deels voorwaardelijke gevangenisstraf.

3 Voor welke typen delicten zijn de GVM's opgelegd?

Er is onderscheid gemaakt naar drie typen delicten, te weten geweldsdelicten, zedendelicten of levensdelicten. Hoewel combinaties van feiten ook voorkwamen, zijn alle delinquenten met zedendelicten eerst als zedendelinquent geclassificeerd. Daarna zijn de andere delicten ingedeeld. In 2021 zijn de meeste GVM's opgelegd aan daders van geweldsdelicten (52%). Zedendelicten vormden in 27% en levensdelicten in 21% van de zaken onderdeel van de bewezenverklaarde feiten. Ten opzichte van 2020 is het aandeel geweldsdelinquenten flink gestegen van 27% in 2020 naar 52% in 2021, en het aantal levensdelicten gedaald van 39% in 2020 naar 21% in 2021. Het aandeel zedendelinquenten is gedaald van 34% in 2020 naar 27% in 2021.

4 Zijn er weigerende observandi onder de personen aan wie een GVM is opgelegd? Zo ja, hoeveel zijn dit er?

Ja, in 2021 is aan 10 (deels) weigerende observandi een GVM opgelegd. Niet alleen het absolute aantal (deels) weigerende verdachten daalde van 13 in 2020 naar 10 in 2021, ook het relatieve aantal daalde aanzienlijk (van 30% naar 12%).

5 In hoeverre worden de andere door de wetgever aangeduide doelgroepen bereikt?

In 21% van de zaken in 2021 zijn er zedendelicten gepleegd tegen minderjarigen, waarmee dit de doelgroep potentieel uitreizende zedendelinquenten zou kunnen zijn (verder is niet duidelijk of er plannen zijn uit te reizen). Dit is een lichte daling ten opzichte van 2020.

In 10% van de zaken in 2021 is de verdachte veroordeeld voor een terroristisch misdrijf. Dit is eveneens een lichte daling ten opzichte van 2020 (14% terroristische delicten).

6 Hoe vaak is de oplegging van de GVM gevorderd door het Openbaar Ministerie (OM)?

Er is alleen zicht op het aantal vorderingen van het OM in zaken waarin de GVM is opgelegd, omdat het OM niet centraal bijhoudt wat zij vordert. Van de 81 GVM's in 2021 vorderde het OM deze 63 keer (primair en subsidiair). In 12 zaken heeft de rechter de GVM ambtshalve opgelegd, in 6 zaken is dit niet bekend geworden vanwege het ontbreken van het vonnis.

7 Hoe vaak is de oplegging van de GVM geadviseerd door de reclassering en het NIFP?

Er is alleen zicht op het aantal adviezen van de reclassering in zaken waarin de GVM is opgelegd, omdat de reclassering niet centraal bijhoudt welke vorderingen zij in alle zaken doet. De reclassering adviseert in 41 zaken een GVM op te leggen (58% van de 71 zaken waarin zij adviseert). In 2020 adviseerde de reclassering in 28 zaken (68% van 41 zaken) oplegging van een GVM en in 2019 in 8 zaken (62% van 13 zaken).

Er is alleen zicht op het aantal adviezen van het NIFP in zaken waarin de GVM is opgelegd, omdat het NIFP niet centraal bijhoudt welke adviezen zij in alle zaken geeft. Het NIFP adviseert in 19 van de 60 zaken waarin een NIFP-rapport is uitgebracht om een GVM op te leggen (32%). In 2020 adviseerde het NIFP in 8 zaken (24% van 33

zaken) oplegging van een GVM en in 2019 in 2 zaken (13% van 16 zaken). Het aantal adviezen van het NIFP tot een GVM is toegenomen ten opzichte van de eerdere jaren, terwijl het aantal zaken waarin de reclassering de oplegging van de GVM adviseert, in 2021 ten opzichte van 2020 juist is gedaald.

8 Hoe zijn de GVM-adviezen van de reclassering onderbouwd, is er sprake van een gestructureerde risicotaxatie?

In 27 van de 41 reclasseringsadviezen is tevens een inschatting van het risico gegeven (66%). De reclassering schat het recidiverisico in 25 van de 41 zaken waarin zij adviseert tot een GVM in als hoog, 1 keer als gemiddeld tot hoog en 1 keer als laag tot gemiddeld. In 12 van de 41 adviezen is het recidiverisico niet geciteerd in het vonnis en in 2 van de 41 adviezen is een risico-inschatting niet mogelijk door het weigeren van de veroordeelde.

Tenuitvoerlegging

De vragen over de tenuitvoerlegging zijn onvoldoende te beantwoorden, aangezien er nog maar drie zaken bekend zijn waarin (t/m startjaar 2021) de tenuitvoerlegging van de GVM loopt.

3.3 Conclusie

In 2021 is het aantal opleggingen van de GVM in vergelijking met eerdere jaren verder gestegen, naar 81. Dit zijn alle nog uitspraken in eerste aanleg, na afronding van eventueel hoger beroep of cassatie kan dit aantal veranderen. Procentueel gezien zijn in vergelijking met de eerdere jaren vooral minder GVM's opgelegd aan weigerende verdachten. De andere doelgroepen zijn procentueel gezien ongeveer even vaak bereikt (uitreizende zedendelinquenten en terroristen). Het aantal GVM's gecombineerd met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf neemt licht toe, terwijl het aantal GVM's gecombineerd met een tbs-maatregel licht afneemt. Het aantal adviezen van het NIFP tot een GVM is toegenomen ten opzichte van de eerdere jaren, terwijl het aantal zaken waarin de reclassering de oplegging van de GVM adviseert, in 2021 ten opzichte van 2020 juist is gedaald.

3.4 Beperkingen onderzoek

Bij alle cijfers geldt dat alleen uitspraken in eerste aanleg en in hoger beroep van opleggingen tot een GVM zijn gebruikt en de vorderingen, standpunten en adviezen vanuit die bron zijn overgenomen. Er zijn dus geen reclasserings- of NIFP-rapporten ingezien. Ook is het mogelijk dat, ondanks de grondige zoektocht, niet alle GVM's in beeld zijn gekomen. Dit kan voorkomen omdat niet alle uitspraken over een GVM in de onderzochte bronnen zijn gezet/gepubliceerd.

Summary

The measure on behavioral influence and limitation of freedom in 2021

Numbers and characteristics

Background

The Long-Term Supervision Act (LTSA; *Wet Langdurig Toezicht*) makes it possible to provide long-term or, under certain circumstances, even life-long supervision on (mentally ill) violent or sex offenders, who are sentenced to time in prison or who have been imposed a tbs-order (*maatregel terbeschikkingstelling*). The tbs-order is a judicial measure that entails mandatory hospitalization and treatment in a forensic psychiatric hospital (Article 37a.1 Dutch Criminal Code [DCC]). The Measure on Behavioural Influence and Limitation of Freedom (MBI; *Gedragsbeïnvloedende en Vrijheidsbeperkende maatregel*) is one of the three parts of the LTSA, and came into effect on the 1st of January 2018. This independent supervision measure makes it possible to provide supervision after a prison sentence and/or tbs-order. With the MBI, supervision by Probation Services is imposed and each individual has to adhere to certain conditions. For example, mandatory treatment, a location or area ban, or being prohibited to leave The Netherlands. The Probation Service (*reclassering*) is responsible for supervising offenders with an MBI.

The MBI is imposed in combination with a prison sentence or tbs-order and can only be executed after a separate legal procedure at the end of the combined sanctions. The MBI is specifically useful for offenders who have been imposed a tbs-order with duration that is maximized by law: a conditional tbs-order (*tbs met voorwaarden*, maximum duration of 9 years), or a determinate tbs-order (*gemaximeerde tbs-maatregel*, maximum duration of 4 years). Moreover, according to the legislator the MBI is specifically useful for sex offenders with underage victims who might travel abroad to commit new offences against children (*potentieel uitreizende zedendelinquenten*), suspects who refused psychological and psychiatric pre-trial assessment (*weigerende verdachten; pro Justitia-onderzoek*), and persons convicted of terrorism. The Research and Documentation Centre (*Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum; WODC*) monitors all MBI impositions and their characteristics during the first five years of the LTSA: 2018 to 2022. Statistics about the MBI can change every year as a result of appeal and higher appeal court decisions. The current report looks back on MBI impositions in 2018 to 2020 and includes new statistics about MBI impositions in 2021.

Goal and research questions

The goal of the current report is to look back on primary court impositions of the MBI in 2018 to 2020 and give new information about MBI impositions in 2021. The research questions are about the amount of MBI impositions and their characteristics, recommendations about the necessity of the MBI from the Probation Services and the

Netherlands Institute for Forensic Psychiatry and Psychology (*Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie; NIFP*), and the reasoning of primary, appeal and higher appeal courts decisions to impose the MBI. Moreover, there are now several court rulings about the execution of the MBI.

Methods

The current report includes court decisions to an MBI in 2021. It concerns two types of court rulings: 1) a retrospective look at MBI impositions by primary court in 2018 to 2020 with an appeal or higher appeal court decision in 2021, and 2) new primary court decisions to an MBI in 2021, without (higher) appeal court decisions. Furthermore, a comparison was made between the characteristics of MBI impositions in 2021 and 2018 to 2020. The search for court rulings to an MBI in 2021 was done via a public search engine on *Rechtspraak.nl*, the e-archive of the Council for the Judiciary (*Raad voor de Rechtspraak; RvdR*), through the department of Statistical Information and Policy Analysis of the WODC (*Statistische Informatie en Beleidsanalyse; SIBa*) and through coordination with The Central Judicial Collection Agency (*Centraal Justitieel Incassobureau, CJIB*), which monitors court decisions on and execution of (among others) the MBI. Finally, MBI primary court impositions in 2018 to 2020 were searched on *Rechtspraak.nl* and the e-archive of the Council for the Judiciary to see if any (higher) appeal decisions had been made.

Results

Prevalence

Ninety-nine court rulings on the MBI were found: 17 appeal rulings on MBIs that were imposed between 2018 and 2020, 81 primary court decisions to an MBI in 2021, and 1 primary court decision to an MBI in 2020 (that was first found in the current study). With these rulings, the number of MBIs imposed in the first four years of the LTSA amounts to a total of 146 MBIs: 1 in 2018, 20 in 2019, 44 in 2020 and 81 in 2021. Most decisions to impose the MBI in 2018 to 2020 were made only by primary court (57%), and a smaller amount of decisions were made in appeal (41%) or higher appeal court (1%). The year 2021 is not included in these numbers, since only decisions made by primary court are included in these results.

Most decisions to impose an MBI were made by the primary court of Rotterdam, followed by the primary courts of Gelderland, Den Haag, Midden-Nederland and Limburg. The court of Oost-Brabant is the only court that has not yet imposed an MBI. Based on the four regions of the Courts of Appeal in The Netherlands, most rulings on the MBI were made by region Noord-Oost Nederland (courts of Gelderland, Midden-Nederland, Noord-Nederland and Overijssel, and the Court of Appeal of Arnhem-Leeuwarden), namely 66. The region Zuid-Holland (courts of Den Haag, Rotterdam and Court of Appeal Den Haag) imposed 48 MBI's. Lastly, the regions Zuid-Nederland and Noord-Nederland made the least rulings on the MBI: 19 and 14 respectively.

Reached target groups

In 2021, the MBI was imposed on 10 suspects who denied psychological and psychiatric pre-trial assessment, and on 1 suspect who denied to have committed the

crime. Also, the MBI was imposed on 8 persons convicted of terroristic acts and 17 sex offenders with underage victims who might travel abroad. In terms of percentages, the number of imposed MBIs particularly declined on suspects who denied psychological and psychiatric pre-trial assessment in 2021 compared to previous years. In 2021, the MBI was combined 29 times with a conditional tbs-order, and 4 times with a determinate tbs-order. Target groups can overlap (one could for example both deny psychological and psychiatric pre-trial assessment and be convicted of terrorism).

Combinations of punishments

The MBI can only be imposed in combination with either a prison sentence or a tbs-order. On top of that, other sanctions can also be imposed. In 2021, the MBI was almost as often combined with a prison sentence (42 times, 52%), as with a tbs-order (39 times, 48%). In 2019, less MBIs were combined with a prison sentence (30%), but in 2020, more MBIs were combined with a prison sentence (56%). When the MBI is combined with a tbs-order, most of the times it's a combination with a conditional tbs-order (74%), and to a lesser extent with an indeterminate tbs-order (15%) or determinate tbs-order (10%; percentage of tbs-orders). In terms of percentages, the MBI was combined less frequently with an indeterminate tbs-order in 2021 compared to previous years (35% in 2019, 7% in 2021; percentage of cases). This result suggests that in 2021, judges impose the MBI more often in the way the legislator intended its usage than in previous years, since a combination of the MBI and an indeterminate tbs-order is not the most obvious combination. Thirty-three times, the MBI was also combined with other sanctions (besides a tbs-order or prison sentence), for example a conditional prison sentence, the Measure on Limitation of Freedom (*vrijheidsbeperkende maatregel*; art. 38v Dutch Criminal Code [*Wetboek van Strafrecht*]), or the execution of a previously imposed conditional prison sentence.

Index crimes

The 81 persons sentenced to an MBI in 2021 were convicted of 246 offences, a mean of 3,04 offences a person. A distinction was made between three categories of offences: violent offences, sex offences and homicidal offences. All offenders with sex offences were first classified as such, although they sometimes also committed other types of crimes. Twenty-two persons were convicted of one or more sex offences (27%), 17 persons were convicted of one or more homicidal offences (21%), and 42 persons were convicted of one or more violent offences (52%). Compared to 2020, the percentage of violent offences increased from 27% in 2020 to 52% in 2021, and the percentage of homicidal offences decreased from 39% in 2020 to 21% in 2021. The percentage of sexual offences decreased from 34% in 2020 to 27% in 2021.

Advice from the public prosecutor, Probation Services and the Netherlands Institute for Forensic Psychiatry and Psychology

The public prosecutor advised to impose an MBI in 61 of the 81 cases in 2021. In 2 cases, the public prosecutor advised to impose an MBI as an alternative measure. In 12 cases, the court imposed the MBI without such a claim by the public prosecutor (by virtue of one's own office). The defence pleads for the imposition of an MBI in 6 cases, and opposes the imposition of an MBI in 8 cases. The Probation Services advised on 71 cases. Probation Services advised the imposition of an MBI in 41 cases, and opposed the imposition of an MBI in 3 cases. In 27 cases, it was clear Probation Services wrote a report, however in the verdict it was not cited if they advised in favour of or against

an MBI. Lastly, the Netherlands Institute for Forensic Psychiatry and Psychology were involved in 60 cases, and they advised to impose an MBI in 19 cases.

Reasoning behind the imposition of an MBI

Courts use several arguments to support their decision to impose an MBI. The most frequently used argument is a referral to the limited duration of the determinate tbs-order, conditional tbs-order and prison sentence. According to the court, it may be necessary to impose conditions on offenders after serving their initial sentences and their release, for example, because treatment is still necessary, or to prevent recidivism. In several cases, the court refers to complex (mental) problems of the person, making it necessary to have a 'safety net' with the MBI. The court often takes into account the advice of Probation Services and the Netherlands Institute for Forensic Psychiatry and Psychology. In a few cases, the court refers to the possibility of a 'canny offender', someone who decides not to cooperate with conditional release, and who serves their full sentence in prison. Such offenders do not go on conditional release and therefore no conditions can be set for the release. With the MBI, this leap hole is covered and conditions can be set after all.

Conclusions

In 2021 the number of impositions of the MBI as compared to previous years, has increased further, to 81 impositions by primary court. After appeal court or higher appeal court, this number may change. In terms of percentages, mainly the number of MBIs for offenders who refuse pre-trial forensic psychologic or psychiatric assessment has decreased. The other target groups do not show big differences as compared to previous years (sex offenders and terrorists). The number of MBIs combined with a prison sentence slightly increased, whereas the number of MBIs combined with a tbs-order slightly decreased. The number of MBI recommendations by the NIFP has increased as compared to previous years, whereas the number of MBI recommendations by the Probation Services has decreased.

Limitations

For all numbers only one type of data was used, namely verdicts by primary, appeal or higher appeal court. This means that the study was depended on the information quoted by the judges and no Probation Services reports or public prosecutors' recommendations were examined. It is possible that information was missed by these methods. It is also possible that, in spite of a thorough search, not all verdicts to a MBI were found, for instance because the courts did not put them in the official records.

Literatuur

- Drost, V., Goedvolk, M., Van Haaren, P. & Jongebreur, W. (2016). *Uitvoeringsconsequenties wetsvoorstel Langdurig Toezicht*. Significand, referentie: VD/bv/15.437.
- Nagtegaal, M. H., Boonmann, C. & Stuurman, J. J. (2017). *Van voorwaardelijk naar onvoorwaardelijk terbeschikkinggesteld: Over omzettingen en hervattingen*. WODC. Cahier 2017-5.
- Nagtegaal, M. H. (2020a). *Wet langdurig toezicht: Onderzoeksprogramma naar de toepassingen van de Wet langdurig toezicht in 2017-2022*. WODC. Cahier 2020-4.
- Nagtegaal, M. H. (2020b). *Wet langdurig toezicht: Reconstructie van de beleidstheorie, eerste evidentie en nadere onderzoeksthema's*. WODC. Cahier 2020-21.
- Nagtegaal, M. H., m.m.v. J. K. Kool & E. A. E. Fechner (2021). *Toepassingen van de Wet langdurig toezicht in 2017-2020: Een eerste verkenning*. WODC. Cahier 2021-25.
- Nagtegaal, M. H., m.m.v. E. A. E. Fechner, J. K. Kool & T. Varkevisser. (2022). *Gewelds-en zedendelinquenten onder langdurig toezicht: Opleggingen en kenmerken van de Gedragsbeïnvloedende en Vrijheidsbeperkende Maatregel in 2020*. WODC. Factsheet 2022-2.
- RvS (Raad van State) (2012). Advies Raad van State betreffende Voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en Wetboek van Strafvordering in verband met het laten vervallen van de maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging van de verpleging van overheidswege, het verlengen van de proeftijden van de voorwaardelijke invrijheidsstelling en de invoering van een langdurige gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel voor ter beschikking gestelden en zeden- en geweldsdelinquenten (langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking). *Staatscourant*, nr. 35591.
- Staatsblad (2020). Wet van 24 juni 2020 tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met de wijziging van de regeling inzake detentiefasering en voorwaardelijke invrijheidstelling (Wet straffen en beschermen). *Staatsblad*, nr. 224.
- Staatsblad (2021). Besluit van 31 mei 2021 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet straffen en beschermen. *Staatsblad*, nr. 252.
- Staatsblad (2022a). Wet van 22 augustus 2022 tot wijziging van enkele wetten op het gebied van Justitie en Veiligheid in verband met aanpassingen van overwegend technische aard (Verzamelwet Justitie en Veiligheid 2022). *Staatsblad*, nr. 345.
- Staatsblad (2022b). Besluit van 16 september 2022 tot vaststelling van het tijdstip van de gedeeltelijke inwerkingtreding van de Verzamelwet Justitie en Veiligheid 2022. *Staatsblad*, nr. 364.
- Wolsink, J., De Boer, H., Van Wijk, A., De Swart, L., Op 't Hoog, G. (2021). *Grenzeloos!? Een verkennend onderzoek naar het instrumentarium in relatie tot (veroordeelde) plegers van transnationaal seksueel kindermisbruik*. Bureau Beke/Ecorys.

Uitspraken tot GVM

Terugblik

- 1 ECLI:NL:RBGEL:2020:1251, ECLI:NL:GHARL:2020:8133 (tussenuitspraak) en
- 2 ECLI:NL:GHARL:2021:10270
- 3 ECLI:NL:GHARL:2021:2694; geen EA gevonden
- 4 ECLI:NL:RBMNE:2019:2043 en ECLI:NL:GHARL:2021:1099
- 5 ECLI:NL:GHDHA:2021:2368; geen EA gevonden
- 6 ECLI:NL:RBAMS:2019:5636 en ECLI:NL:GHAMS:2021:3495
- 7 ECLI:NL:RBAMS:2020:2814 en ECLI:NL:GHAMS:2021:634
- 8 ECLI:NL:RBMNE:2019:2505 en ECLI:NL:GHARL:2021:1361
- 9 ECLI:NL:GHARL:2021:7523; geen EA gevonden
- 10 ECLI:NL:RBDHA:2020:8138 en ECLI:NL:GHDHA:2021:691
- 11 ECLI:NL:RBDHA:2020:8849 en ECLI:NL:GHDHA:2021:773
- 12 ECLI:NL:RBLIM:2020:8758 en ECLI:NL:GHSHE:2021:4110
- 13 ECLI:NL:RBMNE:2020:4050 en ECLI:NL:GHARL:2021:5212
- 14 ECLI:NL:RBMNE:2020:719 en ECLI:NL:GHARL:2021:10769
- 15 ECLI:NL:RBNNE:2020:1225 en ECLI:NL:GHARL:2021:734
- 16 ECLI:NL:RBNNE:2020:2671 en ECLI:NL:GHARL:2021:1405
- 17 ECLI:NL:RBNNE:2020:574 en ECLI:NL:GHARL:2021:7359
- 18 ECLI:NL:RBNHO:2019:3509 en ECLI:NL:GHAMS:2021:1453

Eerste aanleg in 2021

- 1 ECLI:NL:RBAMS:2021:1667
- 2 ECLI:NL:RBAMS:2021:4639
- 3 ECLI:NL:RBAMS:2021:4640
- 4 ECLI:NL:RBAMS:2021:563
- 5 ECLI:NL:RBAMS:2021:5816
- 6 ECLI:NL:RBDHA:2021:10692
- 7 ECLI:NL:RBDHA:2021:1145
- 8 ECLI:NL:RBDHA:2021:11984
- 9 ECLI:NL:RBDHA:2021:13978
- 10 ECLI:NL:RBDHA:2021:14527
- 11 ECLI:NL:RBDHA:2021:1744
- 12 ECLI:NL:RBDHA:2021:5626
- 13 ECLI:NL:RBDHA:2021:6509
- 14 ECLI:NL:RBGEL:2021:4239 en tul
- 15 ECLI:NL:RBGEL:2021:4811
- 16 ECLI:NL:RBGEL:2021:4870
- 17 ECLI:NL:RBGEL:2021:5485; NB ECLI:NL:RBGEL:2021:6018 is dezelfde zaak
- 18 ECLI:NL:RBGEL:2021:5910; NB ECLI:NL:RBGEL:2021:5743 is dezelfde zaak
- 19 ECLI:NL:RBGEL:2021:6439
- 20 ECLI:NL:RBGEL:2021:6738; NB ECLI:NL:RBGEL:2021:6860 is dezelfde zaak
- 21 ECLI:NL:RBGEL:2021:7282
- 22 ECLI:NL:RBGEL:2021:7300 en ECLI:NL:GHARL:2022:6227; NB ECLI:NL:RBGEL:2021:7030 is dezelfde zaak
- 23 ECLI:NL:RBLIM:2021:10165

24 ECLI:NL:RBLIM:2021:3169
25 ECLI:NL:RBLIM:2021:5016
26 ECLI:NL:RBLIM:2021:5591
27 ECLI:NL:RBLIM:2021:5630
28 ECLI:NL:RBLIM:2021:6137
29 ECLI:NL:RBLIM:2021:6475
30 ECLI:NL:RBLIM:2021:6505
31 ECLI:NL:RBMNE:2021:1786
32 ECLI:NL:RBMNE:2021:2124
33 ECLI:NL:RBMNE:2021:2508
34 ECLI:NL:RBMNE:2021:3297
35 ECLI:NL:RBMNE:2021:4761
36 ECLI:NL:RBMNE:2021:4787
37 ECLI:NL:RBMNE:2021:5157
38 ECLI:NL:RBMNE:2021:5466
39 ECLI:NL:RBMNE:2021:681
40 ECLI:NL:RBNHO:2021:11282
41 ECLI:NL:RBNHO:2021:5903
42 ECLI:NL:RBNHO:2021:81; NB ECLI:NL:RBNHO:2021:224 is dezelfde zaak
43 ECLI:NL:RBNNE:2021:1655
44 ECLI:NL:RBNNE:2021:3181
45 ECLI:NL:RBNNE:2021:4617
46 ECLI:NL:RBNNE:2021:4974
47 ECLI:NL:RBNNE:2021:670
48 ECLI:NL:RBOVE:2021:1222
49 ECLI:NL:RBOVE:2021:1696
50 ECLI:NL:RBOVE:2021:2570
51 ECLI:NL:RBOVE:2021:2571
52 ECLI:NL:RBOVE:2021:4371
53 ECLI:NL:RBOVE:2021:4487
54 ECLI:NL:RBROT:2021:10133
55 ECLI:NL:RBROT:2021:10848
56 ECLI:NL:RBROT:2021:11857
57 ECLI:NL:RBROT:2021:11858
58 ECLI:NL:RBROT:2021:4920
59 ECLI:NL:RBROT:2021:5561
60 ECLI:NL:RBROT:2021:5928
61 ECLI:NL:RBROT:2021:6100
62 ECLI:NL:RBROT:2021:6293
63 ECLI:NL:RBROT:2021:6294
64 ECLI:NL:RBROT:2021:8157
65 ECLI:NL:RBROT:2021:8581
66 ECLI:NL:RBZWB:2021:5256
67 ECLI:NL:RBZWB:2021:6509
68 ECLI:NL:RBAMS:2021:8285
69 ECLI:NL:RBZWB:2021:7096
70 ECLI:NL:RBNHO:2021:81; NB ECLI:NL:RBNHO:2021:224 is dezelfde zaak
71 ECLI:NL:RBZWB:2021:7096
72 ECLI:NL:RBLIM:2021:10183
73 ECLI:NL:RBLIM:2021:10184; extract aangeleverd CJIB
74 ECLI:NL:RBOVE:2021:5043; extract aangeleverd CJIB
75 ECLI:NL:RBDHA:2023:6650, extract aangeleverd CJIB

76 ECLI:NL:RBMNE:2021:6952; extract aangeleverd CJIB
77 ECLI:NL:RBROT:2021:13727; extract aangeleverd CJIB
78 ECLI:NL:RBGEL:2021:2204 & ECLI:NL:GHARL:2021:11703
79 Eerste aanleg ontbreekt; ECLI:NL:GHARL:2020:2423, ECLI:NL:HR:2021:770;
ECLI:NL:PHR:2021:251
80 ECLI:NL:RBAMS:2021:1667
81 Eerste aanleg ontbreekt, ECLI:NL:GHDHA:2022:2771; extract aangeleverd CJIB

Tenuitvoerleggingen

- 1 ECLI:NL:RBLIM:2020:4913 en vordering tul: ECLI:NL:RBLIM:2021:6934
- 2 ECLI:NL:RBMNE:2019:3472
- 3 Niet openbare zaak

Bijlage 1 Klankbordgroep

Voorzitter

prof. dr. Sanne Struijk Bijzonder hoogleraar penologie en penitentiair recht,
Universiteit Groningen en universitair hoofddocent
Erasmus School of Law, Erasmus Universiteit
Rotterdam

Overige leden

Rob Berendsen Productspecialist JDS & ECRIS, Justitiële
Informatiedienst

Felicia Brown Strategisch management adviseur beleid Forzo/Jeugd
Centraal Justitieel Incasso Bureau

Mario Koers Regiosecretaris Reclassering Nederland

Malu Landman Adviseur beleid, Directie Beleid en
bestuursondersteuning, Dienst Justitiële Inrichtingen

André de Meij Beleidsmedewerker Expertisecentrum Bijzondere
Penitentiaire Zaken, Senior Secretaris OM

Regien van Uden Senior beleidsmedewerker DGSenB, directie sanctie- en
slachtofferbeleid (januari tot april 2023)

Danielle Lutje Wagelaar Beleidsmedewerker DGSenB, directie sanctie- en
slachtofferbeleid (vanaf april 2023)

Sharon van de Zandschulp Beleidsmedewerker centrale voorziening
voorwaardelijke invrijheidstelling, Openbaar Ministerie

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is het kennisinstituut voor het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC doet zelf onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek of laat dit doen door erkende instituten en universiteiten, ter ondersteuning van beleid en uitvoering.

Meer informatie:

www.wodc.nl